

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ-
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΧΩΡΟΥ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ-ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2006-2007

Όνομα :ΛΟΥΙΖΙΔΗ ΣΟΦΙΑ
Κοινωνιολόγος.
Α.Μ:41000940

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: «**Η μεταβολή των πόλεων: Αστικός ιστός –
κοινωνικές συνθήκες -οικονομία.Σχέσεις άρρηκτες και αμφίδρομες μεταξύ
τους ικανές να μεταβάλλουν το αστικό τοπίο .Το παράδειγμα του δήμου
της Νέας Ιωνίας από την ίδρυση του, το 1923, μέχρι σήμερα.**»

ΜΑΘΗΜΑ «*ΜΕΤΑΜΜΑΓΕΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΣΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ*»

Διδάσκουσες: Ντ.Βαίου, Μ.Μαντουβάλου, Μ.Μαυριδου.

ΑΘΗΝΑ 2007

εικόνα 1: άποψη από το χώρο του Αδριάνειου Υδραγωγείου.

*«Οι πόλεις όπως και τα όνειρα είναι καμωμένες από πόθους και φόβους , ακόμα
και αν το νήμα της συνδιαλλαγής τους είναι μυστικό,
Οι κανόνες τους παράλογοι,
Οι προοπτικές τους απατηλές
Και το κάθε τι σε αυτές κρύβει κάτι άλλο»*

Ιταλο Καλβίνο, Οι αόρατες πόλεις

1.ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Πόλη είναι έννοια πολυσύνθετη, εμπεριέχει ύλη και τελικά συναίσθημα , οριοθετημένος χώρος υπό την οπτική της χωρικής διάστασης και ο κόσμος όπου τον μοιράζεσαι μέσω σκέψεων και δράσεων και άρα υπάρχει ή διαφορετικά χώρος που προϋπήρχε και απέκτησε περιεχόμενο ύπαρξης μέσω των ανθρώπινων δραστηριοτήτων .Η πόλη είναι μία οργανωμένη και δομημένη μορφή του χώρου,θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και όπως αναφέρει και ο Jean Remy πως « Ο χώρος δεν αποτελεί ένα παθητικό στοιχείο που νομιμοποιεί την προβολή στον υλικό κόσμο των κοινωνικών φαινομένων άλλα παίζει ενεργό ρόλο στο επίπεδο ερμηνεία των γεγονότων»

Οι πόλεις γέννιούνται, αλλάζουν, μεταλλάσσονται. Μοιάζουν με ένα ζωντανό οργανισμό απόλυτα συνδεδεμένο με την ανθρώπινη φύση , παρουσιάζουν μια σχέση αλληλένδετη και αμφίδρομη .Οι κοσμολογικές απόψεις για το χώρο ξεκινούν από την αρχαιότητα .Ο ορθολογικός σχεδιασμός των πόλεων χρονολογικά ,και τουλάχιστον για τον ελληνικό χώρο, έχει τις ρίζες του στον Μιλήσιο φιλόσοφο , αρχιτέκτονα και πολεοδόμο του 5^{ου} π.Χ αιώνα Ιππόδαμο .Αυτό που παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι ότι ο Ιπποδάμιος σχεδιασμός δεν εκφράζει μόνο μια οργάνωση του πολεοδομικού ιστού άλλα προτείνει μια νέα **κοινωνική οργάνωση του χώρου**.παρατηρούμε δηλαδή αυτή τη σύνδεση χώρου –κοινωνίας ή στην προκειμένη περίπτωση πόλης –κοινωνίας .

Ο άνθρωπος είναι αυτός που δημιουργεί τις πόλεις, μα πολλές φορές στην πορεία της ανθρώπινης ζωής η πόλη είναι αυτή που θα επηρεάσει τη ζωή του ανθρώπου. Ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει χώρο, ό χώρος όμως έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει τις ανθρώπινες ευαισθησίες και σκέψεις , τις φιλοδοξίες και τα όνειρα.**Ο χώρος αποτελεί ένα απαραίτητο ενδιάμεσο για την ύπαρξη σχέσεων.**

Όταν αναφερόμαστε στο δομημένο περιβάλλον , αναφερόμαστε καταρχήν το περιβάλλον εκείνο μέσα στο οποίο συνυπάρχουν οι άνθρωποι , αναφερόμαστε στην έννοια της πόλης , μια έννοια τελικά που εμπεριέχει τόση ενέργεια καθώς έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλεται και να μεταβάλλει.

Για την πόλη και τον αστικό χώρο δίνονται διάφοροι ορισμοί και η πόλη μελετάτε από πολλές πλευρές , είτε ως φυσική οντότητα , είτε ως οικονομικός μηχανισμός ,είτε ως παράγωγο της ανθρώπινη συμπεριφοράς , είτε ως ένα χωρικά οριοθετημένο σύστημα εξουσίας (Χαστάογλου,1982,σελ.8-10)Η μεταβολή όμως των πόλεων συνήθως ενέχει πολλές συνισταμένες και μελετάτε σφαιρικά καθώς εντός του χώρου δημιουργούνται δεσμοί άρρηκτοι και αμφίδρομοι που η μεταβολή σε έναν τομέα προκαλεί μεταβολή και σε άλλους τομείς.

Κατά τον Αριστοτέλη υπάρχουν δύο είδη ανθρώπων :*εκείνοι που λιμνάζουν σε άκτιστες και απολίτιστες ανθρώπινες ομάδες ή σχηματίζουν τεράστια κοπάδια σε μοναρχίες με τερατώδεις διαστάσεις , και εκείνη που συνεταιρίζονται αρμονικά και σχηματίζουν πόλεις. Οι πρώτοι έχουν γεννηθεί*

σκλάβοι για να επιτρέψουν στους δευτέρους να πετύχουν μια ανώτερη οργάνωση .

Καθώς όμως οι αιώνες πέρασαν τίποτα δεν έμεινε ίδιο σχετικά με την πόλη, είτε ως αναφορά εκείνη τη φιλοσοφική ή οργανωτική διάσταση που τις δινόταν μέσω του πλατωνικού λόγου, το ιδεολογικό υπόβαθρο της πόλης αλλάζει , είτε και ως δομημένο περιβάλλον το οποίο μεταβάλλεται και αλλάζει μορφή και αντικατοπτρίζει τελικά με τον καλύτερο τρόπο τις αξίες κάθε τόπου και κάθε εποχής .(Σήλια Νικολαΐδου,,1993,σελ.34-37)

Η πόλη της αρχαίας Ελλάδας όπου αποτελεί εστία πραγμάτωσης μέσω της αγοράς της την εκπλήρωση της ανθρώπινη ελευθερίας αλλάζει , η ρωμαϊκή πόλη την ακολουθεί δίνοντας τα ινία στην μεσαιωνική πόλη,την αναγεννησιακή και τελικά την βιομηχανική πόλη ,όπου τελικά η ίδια λέξη αυτή της αγοράς έχει μεταλλαχθεί από την αρχαιοελληνική της διάσταση όπου αντί να καθίσταται αιτία πραγμάτωσης του αγαθού της ελευθερίας καθίσταται τελικά αιτία πραγμάτωσης μια μορφής ανθρώπινης δουλείας καταστροφικής ,εκείνης όπου η ελευθερία μιας ήρεμης και δημιουργικής ζωής θυσιάζεται μονάχα για να έχει τη δυνατότητα ο άνθρωπος να έχει τα απαραίτητα υλικά .

Φτάνοντας τελικά στη σύγχρονη εποχή την πρώιμη μεταβιομηχανική εποχή την οποία διανύουμε ή καλύτερα την πρώιμη τεχνολογικά επικρατούμενη εποχή των υλικών αγαθών που όπως έχει αναφέρει και ο Willmott, *έστω και αν όλοι μας γίνουμε πλουσιότεροι η ανισότητα δεν πρόκειται να μειωθεί , αντίθετα μάλιστα ίσως αυξηθεί.*

Πέρα όμως από τις μεγάλες διαχωριστικές γραμμές που μπορούμε να παραθέσουμε σχετικά με τη μεταβολή των πόλεων, ακόμα και μέσα στα πλαίσια μια συγκεκριμένης και σχετικά μικρής χρονικά περιόδου, μία πόλη μπορεί να αλλάξει , να μεταβληθεί να γίνει το επίκεντρο ή να περάσει και κρίση . **Ο χώρος θεωρείται ταυτόχρονα πεδίο και αποτέλεσμα κοινωνικών αντιθέσεων, αντιπαραθέσεων, συμβιβασμών και συμβολισμών.**

Ποιοι παράγοντες είναι αυτοί οι οποίοι προκαλούν μεταλλαγές και μεταβολές στα πλαίσια μίας πόλης;

και τελικά και ουσιαστικότερα,

Μία πόλη ενέχει όντως τη δυνατότητα να επηρεάσει και να προκαλέσει τις μεταβολές τις -εσωκλείει τη δική της δυναμική - ή οι άνθρωποι είναι αυτοί που τελικά αλλάζουν τη μορφή και τη δομή της πόλης;

2.ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το θέμα λοιπόν το οποίο θα θέλαμε να εξετάσουμε στη συγκεκριμένη εργασία είναι το κατά πόσο ένας οριοθετημένος χώρος ,μία συγκεκριμένη πόλη ,μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο είναι δυνατόν να υποστεί πάρα πολλές μεταβολές και να προσαρμόζεται σε νέες συνθήκες ή ακόμα και το να παραμένει ίδιος ενώ γύρω του οι συνθήκες να μεταβάλλονται.

Πώς μπορεί να αλλάξει δηλαδή η εικόνα μιας πόλης,Τί τελικά λαμβάνει σημαντικό ρόλο σε αυτή την αλλαγή και ποιες είναι οι μεταβλητές εκείνες που τελικά διαφοροποιούν τις πόλεις και την εικόνα τους.

Εύλογα, για παράδειγμα, μπορεί να αντιληφθεί κανείς πως αν στον πληθυσμό μιας πόλης ενσωματωθεί ξαφνικά ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών τότε σίγουρα θα δημιουργηθούν ανακατατάξεις , άρα **η μετανάστευση επηρεάζει μια πόλη και ως προς την κοινωνική δομή της και ως προς τον αστικό ιστό της** . Από μια άλλη οπτική **και ο πολεοδομικός ιστός και το δομημένο περιβάλλον μιας πόλης είναι ικανό να προσελκύσει μετανάστες**, διότι συνήθως οι μεταναστευτικές ομάδες δεν έχουν την ευχέρεια να επιλέξουν να πάνε και να ζήσουν σε ακριβά προάστια και πόλεις άρα **τίθεται και το ζήτημα της ήδη υπάρχουσας δυναμικής του χώρου μα και της σπουδαιότητας της οικονομικής οπτικής του θέματος σε σχέση με τη μεταβολή των πόλεων** και της σχέσης του και με την μετανάστευση μα και τον πολεοδομικό ιστό

Παρατηρούμε λοιπόν πως έχουμε να κάνουμε με σχέσεις αμφίδρομες.Θα θέλαμε λοιπόν να κάνουμε μια προσέγγιση αυτών των σχέσεων σε συνάρτηση της σχέσης χώρου-κοινωνίας και να παρατηρήσουμε τί προκαλεί τί , δηλαδή **ποιες συνθήκες προϋπάρχουν και ποιες έπονται** ,αν τελικά υπάρχει κάποια σειρά .

Θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στα παραπάνω ερωτήματα μελετώντας την πόλη της Νέας Ιωνίας , μιας περιοχής που παρουσιάζει πολύ ενδιαφέρον καθώς στα 85 χρόνια ύπαρξης της έχει υποστεί πολλές μεταβολές .Επιλέγοντας το Δήμο της **Νέας Ιωνίας** θα θέλαμε να μελετήσουμε **τους λόγους για τους οποίους η πόλη αυτή υπέστη τόσες πολλές μεταβολές από την ίδρυση της μέχρι και σήμερα** , αναφερόμαστε πάντα σε **οικονομικό** , **κοινωνικό** και **πολεοδομικό** επίπεδο και κατά δεύτερο να παρατηρήσουμε τη δυναμική αυτών των σχέσεων και κατά πόσο επηρεάζουν την εικόνα μίας πόλης

Ποιες συνθήκες ήταν αυτές που προκάλεσαν τόσες πολλές αλλαγές σε αυτή την πόλη ,η οποία ξεκίνησε από έναν προσφυγικό συνοικισμό και παρουσίασε μια ενδιαφέρουσα εξέλιξη και ιστορία ;Πρόκειται για ένα θέμα πολύ ευρύ , με πολλές συνισταμένες και πολλά ζητήματα μελέτης τα οποία στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας είναι δύσκολο να απαντηθούν όλα , θα προσπαθήσουμε να καταγράψουμε και αναφέρουμε κάποια από τα **σημαντικότερα στάδια εξέλιξης και μεταβολής της πόλης** με την ελπίδα να μπορέσουμε και να καταφέρουμε να παρουσιάσουμε και να κατανοήσουμε κάποιους από τους λόγους που προκάλεσαν τις μεταβολές και τις εξελίξεις και

να αναδείξουμε το κατά πόσο τελικά χώρος και κοινωνία αλληλοεπηρέάζονται στη προκειμένη περίπτωση.

Η Ν. Ιωνία αποτελεί παράδειγμα ανάπτυξης πόλης που η πολεοδομική και οικιστική της δομή άλλαξε ριζικά και θα μπορούσαμε αν πούμε πως σε επίπεδο πόλης αντικατόπτριζε τις γενικές αλλαγές που συνέβαιναν σε ολόκληρο τον Ελλαδικό χώρο , μα και τις ιστορικές συνθήκες της εποχής.θα παρατηρήσουμε κατά το δυνατόν σφαιρικότερα τις μεταβολές που συνέβησαν και θα ψάξουμε να βρούμε τις αιτίες πρόκλησης τους .

Θα παρατηρήσουμε τις μεταβολές που υπέστη η περιοχή κάνοντας έναν χρονικό διαχωρισμό σε τέσσερις ιστορικές περιόδους ,κάθε μία εκ των οποίων μελετάται ξεχωριστά εξαιτίας , όπως θα δούμε παρακάτω συγκεκριμένων γεγονότων τα οποία στάθηκαν ικανά να μεταβάλλουν την εικόνα της πόλης μα και την δομή της γενικότερα , είτε σε οικιστικό επίπεδο , είτε σε κοινωνικό , είτε σε οικονομικό .

Οι τέσσερις ιστορικές περίοδοι που θα μελετηθούν ξεχωριστά θα είναι:

[Α ιστορική περίοδος :1922-1940](#)

[Β ιστορική περίοδος: 1941-1960](#)

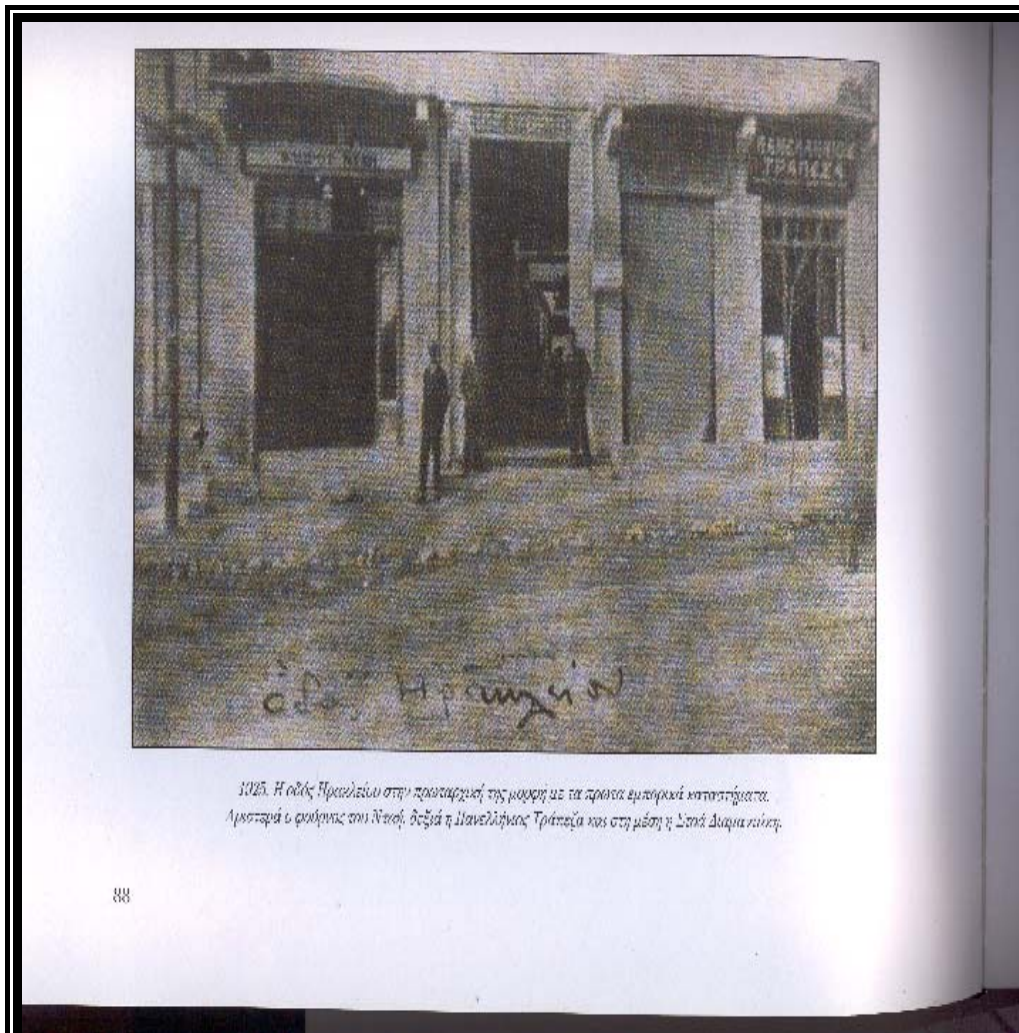
[Γ ιστορική περίοδος :1961-1975](#)

[Δ ιστορική περίοδος :1976-2007](#)

Οι λόγοι για τους οποίους έγινε αυτός ο χρονικός διαχωρισμός θα αναφέρονται στην κάθε μία περίοδο ξεχωριστά καθώς και τα γεγονότα που είτε θεωρήθηκαν σημαντικά ώστε να προκαλέσουν μεταβολές , είτε διότι επήλθαν μεταβολές , με το πέρασμα του χρόνου , οι οποίες θεωρήθηκαν σημαντικές .

Σε κάθε περίοδο θα μελετώνται και θα περιγράφονται δύο διαφορετική τομείς , **ο πρώτος θα είναι το δομημένο περιβάλλον τις πόλης** στο οποίο θα γίνεται περιγραφή και **σε ένα δεύτερο στάδιο θα μελετώνται οι κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες** οι οποίες επικρατούν στις αντίστοιχες χρονικές περιόδους .

Θεωρώντας τη σχέση τόπου και κοινωνικό-οικονομικών συνθηκών αμφίδρομη ως προς τη δυναμική που εμπεριέχουν σε επίπεδο του να προκαλέσουν μεταβολές , θα παρατηρήσουμε σε κάθε περίοδο τις επικρατούσες συνθήκες , τους νέους παράγοντες που θα προστίθενται και τις αιτίες των μεταβολών που θα δημιουργούνται καθώς όπως παρατηρήσαμε θέλουμε να δούμε μέσω της πόλης της Νέας Ιωνίας αν πράγματι ο αστικός χώρος δεν είναι μόνο παράγωγο μα και παράγοντας στη διαμόρφωση των σχέσεων .

(εικόνα 2, άποψη της Λεωφόρου Ηρακλείου το 1925.)

«Οι φωταγωγημένοι δρόμοι των μεγαλουπόλεων τρομάζουν τους διαβάτες , άλλα προετοιμάζουν τους ποιητές....ο κόσμος μόνο όταν τον μοιράζεσαι υπάρχει...»

Τα Χειρόγραφα του Φθινοπώρου, Τάσος Λειβαδίτης

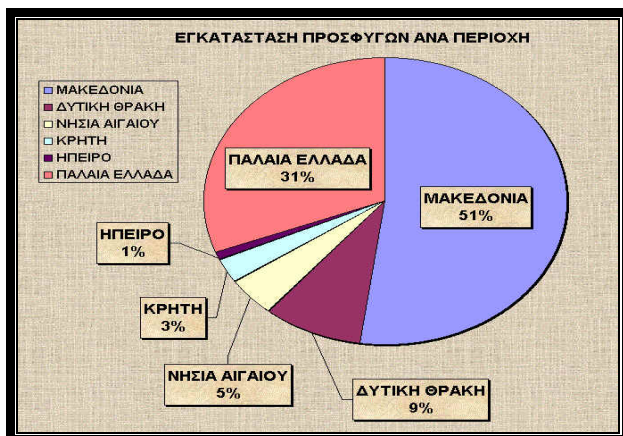
3. Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ.

3α. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ. Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ.

Χώρος, μία έννοια πολύπλοκη , εναρκτήρια οδός προσέγγισης το φυσικό περιβάλλον. Ο χώρος ως φυσικό υπόβαθρο , αναφέρει ο Remmy , «έχει την κατεξοχήν συμβολή στη συγκρότηση και στην ολοκλήρωση ενός συστήματος αλληλεξαρτήσεων» του συστήματος της πόλης θα προσθέταμε εμείς . Πώς όμως μπορεί το φυσικό περιβάλλον να μεταβληθεί σε δομημένο και καθώς ο άνθρωπος αποτελούσε μέρος της μητέρας φύσης όπως αναφέρει και ο Ζιμελ, ξαφνικά γίνεται μέρος ενός κτισμένου περιβάλλοντος που ενώ στην αρχή πίστευε πως τον υπηρετεί και είναι καθαρό σημάδι του πολιτισμού , τελικά αλλοτριώνεται και το υπηρετεί .

Πώς όμως μπορεί να δημιουργηθεί ξαφνικά μια πόλη;

Ειδικότερα στο παράδειγμα της πόλης της Νέας Ιωνίας , αυτό μπορεί να συμβεί όταν **οι ιστορικές συνθήκες**, εσωκλείοντας έναν αριθμό ποικίλων παραγόντων, όπως κοινωνικό -οικονομικές συνθήκες , τελικά, το απαιτήσουν , όταν πλέον αναγκαστικά ο άνθρωπος πρέπει να βρει χώρο ώστε να τον οργανώσει κατά τέτοιο τρόπο που να μπορεί να ζήσει με αξιοπρεπείς συνθήκες μέσα στα όρια του. **«ο χώρος είναι μια ιστορική συγκυρία της οποίας η κοινωνική μορφή προσλαμβάνει το περιεχόμενό της»**(Σαμποντζάκης χ., επιμέλεια, 1990, σελ20)

Το κύριο στοιχείο που χαρακτηρίζει την ύπαρξη μίας πόλης, πέραν της ανθρώπινης ομάδας που θα την κατοικήσει είναι κατά κύριο λόγο η στέγη , η κατοικία με όποια μορφή και αν νοείται . Να δημιουργήσει δηλαδή ο άνθρωπος χώρους μέσα στους οποίους μπορεί να προστατευθεί . Για την δημιουργία λοιπόν μιας πόλης, ή ακόμα καλύτερα η αφετηρία για τη δημιουργία μίας πόλης , είναι να δημιουργηθεί καταρχήν , δομημένο περιβάλλον μέσω της

ανθρώπινης δραστηριότητας .Αυτό το δομημένο περιβάλλον για να δημιουργηθεί ακολουθεί συνήθως κάποια πρωτογενή κριτήρια χωροθέτησης όπως το κλίμα και το φυσικό περιβάλλον , η επικοινωνία ,τα προϋπάρχοντα ανθρώπινα έργα και οι αποστάσεις από άλλους οικισμούς.(Αραβαντινός Αθανάσιος,1997,σελ.31-33)και στην περίπτωση της Νέας Ιωνίας τα περισσότερα από αυτά τα πρωταρχικά στοιχεία χωροθέτησης λήφθηκαν υπόψη αν και πλέον οι σύγχρονες συνθήκες ζωή μέσω της εξάπλωσης της τεχνολογίας και των σύγχρονών και γρήγορων μεταφορικών και εναέριων μέσων έχουν μεταβάλλει στις περισσότερες περιοχές του πλανήτη αυτά τα πρωτογενή κριτήρια.

Χαρακτηριστικό απόσπασμα για την επιλογή της περιοχής της Νέας Ιωνίας των τότε Ποδαράδων όπως ονομαζότανε ,αποτελεί η μαρτυρία του Παπαιωακείμ Πεσμαζόγλου , ενός από τους ιδρυτές της πόλης , *«περπατούσαμε μιάμιση ώρα από το τέρμα Πατησίων με τα πόδια κοιτάζοντας προσεκτικά τα διάφορα μέρη , βρήκαμε την τοποθεσία Ποδαράδες , μια τοποθεσία θελκτική και ευάερη ,άλλα γεμάτη από άγρια δέντρα κυριολεκτικά βουνό ,ενθουσιαστήκαμε.»*

Παρατηρούμε κατά πόσο ο φυσικό χώρος προσέλκυσε τους πρόσφυγες , η σχέση του με την απόσταση από το κέντρο της Αθήνα αλλά όπως θα δούμε παρακάτω και η ύπαρξη ήδη ανθρωπίνων έργων έπαιξε σημαντικό ρόλο.

Τα ιστορικά γεγονότα του 1922 στάθηκαν η αιτία να δημιουργηθεί η πόλη της Νέας Ιωνίας .Οι ιστορικές συνθήκες ήταν η αρχική αιτία τουλάχιστον για την συγκεκριμένη χρονική στιγμή που όπως θα δούμε παρακάτω με τις ανθρώπινες παρεμβάσεις του ΕΑΠ αρχίζει να δημιουργείται η συγκεκριμένη πόλη .

Το ιστορικό πλαίσιο εκείνης της εποχής που επηρεάζει ολόκληρη την εξέλιξη του ελληνικού κράτους είναι η **Μικρασιατική καταστροφή** , η οποία στάθηκε αιτία να ξεριζωθούν από τον τόπο τους ενάμιση εκατομμύριο πρόσφυγες, οι οποίοι ξεκίνησαν το ταξίδι τους στις καινούργιες πατρίδες όπως έλεγαν . Έτσι καταφθάνουν στον ελληνικό χώρο ,ο οποίος έπρεπε να καταφέρει τόσο ξαφνικά να τους προσφέρει έστω τα αναγκαία εκείνα αγαθά προς την επιβίωση τους.Η είσοδος των προσφύγων δημιούργησε ευνοϊκές συνθήκες για την καπιταλιστική ανάπτυξη στον ελληνικό χώρο καθώς έχουμε σημαντική πτώση των ημερομισθίων και διεύρυνση της καταναλωτικής συμπεριφοράς , ουσιαστικά δημιουργείται μία «τάξη της παραγωγής» τουλάχιστον ως προς την πρώτη γενιά προσφύγων , δίχως να έχουν εξαιτίας των συνθηκών το δικαίωμα της επιλογής .

Η Επαναστατική κυβέρνηση του Νικόλαου Πλαστήρα έχει ιδρύσει το «Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων», με σκοπό την εν γένει αποκατάστασή τους στην Ελλάδα(αστική και γεωργική). Το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων, που αρχικά είχε αναλάβει το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων, συνέχισε η διεθνής Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων, η γνωστή ως ΕΑΠ, που, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της Γενεύης, έργο της ήταν η ένταξη των προσφύγων στο κοινωνικό σύνολο, αφού εξασφαλιζόταν, εκτός από τη στέγη, δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης , ο οργανισμός είχε νομική

υπόσταση και λειτουργήσε από το Νοέμβριο του 1923 μέχρι και το Μάιο του 1925. Να σημειώσουμε ότι για πρώτη φορά στην Ελλάδα αναπτύσσεται ένα πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας για τη στέγαση των προσφύγων .

Η ΕΑΠ εξαρχής βρήκε τη λύση της ταπητουργίας για την ενασχόληση των προσφύγων που ήδη κατείχαν την τέχνη αυτή και σε κάθε προσφυγικό συνοικισμό χρηματοδοτούσε την ανέγερση ενός ή περισσοτέρων μεγάλων οικοδομημάτων, ώστε η οικιακή ενασχόληση των προσφύγων να μετατραπεί σε σύγχρονη βιομηχανική διαδικασία. . Είναι γνωστό ότι η ΕΑΠ κατηγορήθηκε για την αναποτελεσματικότητα που είχε στον τομέα αυτό και πολλοί ερευνητές θεώρησαν ότι αρνήθηκε να ασχοληθεί με το θέμα.. **Αντίθετα από τους άλλους οικισμούς, στη Νέα Ιωνία υπήρξε πιο συγκεκριμένη η έκφραση της βιομηχανικής πολιτικής της ΕΑΠ.**

(εικόνα 3: Προσέλευση προσφύγων Στη Νέα Ιωνία)

Στη Νέα Ιωνία πάντως τίθεται η βάση εκείνη που τελικά θα επηρεάσει όλη την πορεία της πόλης , θα αφήσει τα ίχνη της μέχρι και σήμερα και ουσιαστικά θα δώσει στην πόλη την δυναμική εκείνη που θα δημιουργήσει συγκεκριμένες μεταβολές καθώς ο χώρος και το περιβάλλον τις επιτρέπουν.

Ο χάρτης των Αθηνών μα και ολόκληρης της Ελλάδας αρχίζει να αλλάζει, καθώς αρχίζουν να θεμελιώνονται πολλοί οικισμοί από τις ομάδες των προσφύγων. Η απότομη αύξηση του πληθυσμού της Ελλάδος εξαιτίας του μεγάλου κύματος των προσφύγων επέφερε σημαντικές αλλαγές στη διάρθρωση του οικιστικού δικτύου της χώρας και στην κοινωνική διαστρωμάτωση των αστικών κέντρων, μια από αυτές τις νεοδημιουργηθείσες περιοχές ήταν και η Νέα Ιωνία , της οποίας η τότε ονομασία ήταν ποδαράδες, μία περιοχή στα βόρεια της Αθήνας.

Το έρημο τοπίο, από την άποψη του δομημένου περιβάλλοντος , των Ποδαράδων που ιδιοκτησιακά ανήκε στο Ιερό Κοινό του Παναγίου Τάφου και είχε ως μόνιμους κατοίκους τις οκτώ οικογένειες των βοσκών και καλλιεργητών του κτήματος μεταμορφώθηκε με την εγκατάσταση των προσφύγων . Παρατηρούμε δηλαδή την ξαφνική μεταβολή του χώρου μέσω της ανθρώπινης παρέμβασης και ύστερα από ορισμένες ιστορικές συνθήκες . Ο χώρος ξεκινά να αποκτά λειτουργίες , κοινωνικές, οικονομικές ,πνευματικές, αρχίζει να *βιώνεται* όπως θα σημείωνε και ο **Lefebvre** καθώς ο χώρος «έχει παραχθεί όχι για να αναγνωσθεί, αλλά για να βιωθεί » .

Να προσθέσουμε πως την ίδια εποχή και ειδικότερα μεταξύ του 1910 -1930 το ενδιαφέρον αρχίζει να γίνεται έντονο γύρω από τις πόλεις σε ολόκληρο τον κόσμο, την ίδια εποχή έχουμε την ανάπτυξη της αστικής κοινωνιολογίας (Savage M. Warde A., 2005, ΣΕΛ.28) με κυρίαρχη σχολή εκείνη του Σικάγο. Μέχρι τότε κανείς από τους θεωρητικούς δεν είχε ασχοληθεί αποκλειστικά με τις συνθήκες ζωής στη μοντέρνα πόλη.

Την ίδια εποχή παρατηρούμε αλλαγές των τύπων εκκοινωνισμού μέσα στο πλαίσιο της νεοτερικότητας (Savage M. Warde A., 2005, σελ.35) όπου η δημιουργία βιομηχανιών και η συγκέντρωση μεγάλου αριθμού εργατικού δυναμικού σε αυτές αλλάζει και την ήδη υπάρχουσα δομή άλλα και τις υλικές συνθήκες της ζωής. Καθώς στα πλαίσια του καπιταλισμού η πληθώρα των προϊόντων γεννά συνεχώς νέες μεν, άχρηστες δε, ανάγκες, επιτακτικές όμως μέσα στα πλαίσια της εποχής. Η παλαιότερη λοιπόν κοινωνική δομή και οικονομική αρχίζει να ξεπερνάτε. Με τον όρο «καπιταλισμός» να σημειώσουμε πως αναφερόμαστε στην οικονομική διάταξη των δυτικών κοινωνιών, στην οποία η παραγωγή οργανώνεται γύρω από την αναζήτηση του κέρδους, Η έννοια το καπιταλισμού πάντως να σημειώσουμε πως χωροχρονικά παρουσιάζει διαφοροποιήσεις, δεν μπορούμε, θεωρούμε, να μιλούμε για ενός είδους καπιταλισμό, στην προκειμένη περίπτωση τον τοποθετούμε υπό το πρίσμα της αναζήτησης κέρδους.

Θα παρατηρήσουμε πως και μέσα στα πλαίσια της δημιουργίας της πόλης, της Νέας Ιωνίας, αν και οι « πρωτογενείς δεσμοί» στα πλαίσια των κοινωνικών σχέσεων δεν έχουν φθαρεί εξαιτίας του προσφυγικού στοιχείου, από εκεί και πέρα πρόκειται για μια νέα βιομηχανική πόλη η οποία ουσιαστικά αντικατοπτρίζει στον εφικτό βαθμό τις μεταβολές που υπόκεινται ολόκληρος ο κόσμος και την μεταβολή που δέχονται οι πόλεις καθώς οι παλαιότερες οικονομικές και κοινωνικές οργανωτικές δομές χάνονται και δημιουργούνται νέες δομές. Και στην Ελλάδα οι δομές αυτές ως γνωστόν δημιουργούνται πολύ πιο καθυστερημένα από τον υπόλοιπο Ευρωπαϊκό κόσμο. Σε αυτό το σημείο να σημειώσουμε και τη θέση του **Dennis** για την καπιταλιστική πόλη όπου πρόκειται για ένα γεωγραφικό μάγμα οικονομίας, ηθική και διαφορετικών σχέσεων όπου ανάλογα με τη χωροταξική θέση του πολίτη διαμορφώνονται διαφορετικές κοινωνικές πραγματικότητες και αντιλήψεις.

3Β.ΑΙΤΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΡΑΛΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.

Η περιοχή των ποδαράδων ήταν μια περιοχή γεμάτοι λόφους, θάμνους και αμπέλια, την οποία διέσχισε ο ποδονίφτης και η σιδηροδρομική γραμμή του τρένου Πειραιάς- Κηφισιά – χωρίς φυσικά να υπάρχει σταθμός στην τότε έρημη περιοχή. (ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ, Νέα Ιωνία 1923-2003, σελ.15)

Η ίδρυση του βιομηχανικού συνοικισμού των προσφύγων της Νέας Ιωνίας αναγγέλθηκε από τον Αθηναϊκό τύπο στις 12 Απριλίου του 1923 ως εξής «*Από της προσεχούς εβδομάδος, αρχίζουν αι εργασία ανεγέρσεως μόνιμου προσφυγικού συνοικισμού παρά τη θέσιν ποδαράδες. Εις τον συνοικισμό τούτον,*

πρόκειται να εγκατασταθούν 500 περίπου οικογένειαι προσφύγων ταπητουργών ούτως ώστε να καταστή δυνατόν εντός ολίγου χρονικού διαστήματος να μεταβληθεί ούτος εις κέντρον ταπητουργίας.»

από χωρικής απόψεως θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως η περιοχή επιλέχθηκε εξαιτίας :

1.της σχετικά μικρής απόστασης από την Αθηνά

2.Εξαιτίας της ύπαρξης του στοιχείου του νερού , σημαντικό στοιχείο για την αρχικά πρόχειρη εγκατάσταση των προσφύγων και πηγή ζωής για την πόλη καθώς και παράγοντας οικονομική ανάπτυξης.

3.τη γεωμορφολογία του που δεν παρουσίαζε μεγάλες δυσκολίες ως προς την κατασκευή οικημάτων.

Θα θέλαμε εδώ να προσθέσουμε και ένα ακόμα στοιχείο το οποίο θεωρούμε σημαντικό ως προς την επιλογή της συγκεκριμένης περιοχής για την εγκατάσταση συγκεκριμένων ομάδων προσφύγων, μα και τελικά την εξέλιξη της Νέας Ιωνίας το **στοιχείο** αυτό είναι **οικονομικό:**

4. στην περιοχή του σημερινού Περισσού, ο εργοστασιάρχης Νικόλαος Κυρκίνης από το 1920 είχε ιδρύσει εργοστάσιο Μεταξουργίας.

Θεωρούμε πολύ σημαντικό το τέταρτο στοιχείο καθώς ουσιαστικό εξυπηρετούσε κατά πολύ την πολιτική του ΕΑΠ σχετικά με την οικονομική αποκατάσταση των προσφύγων.

(1929")

(Εικόνα 4: Έργα της ΟΥΑΛΕΝ στο Αδριάνειο

Η φιλοσοφία της Κοινωνίας των Εθνών σχετικά με την αστική εγκατάσταση συμπυκνωνόταν στην άποψη ότι «ο πρόσφυγας της πόλης πρέπει προπάντων να εγκατασταθεί κάπου, όπου θα είναι σε θέση να συνεχίσει την εξάσκηση του επαγγέλματός του ή κάποιου επαγγέλματος, χωρίς το οποίο η εξασφάλιση οποιασδήποτε κατοικίας, εκτός του ότι θα ήταν άχρηστη, θα μπορούσε επίσης να βλάψει και τα συμφέροντά του»

Στο παράδειγμα του συνοικισμού της Ν. Ιωνίας εκφράζεται περισσότερο απ' ότι σε οποιονδήποτε άλλο συνοικισμό η φιλοσοφία της Κοινωνίας των Εθνών, καθώς οι περισσότεροι πρόσφυγες συνεχίζουν το επάγγελμα τους και συνδυάζουν στον ίδιο τόπον και την κατοικία τους .

4. Α΄ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1922-1940.

4.1.ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Η Ν. Ιωνία , όπως έχουμε ήδη πει, αποτελεί παράδειγμα ανάπτυξης πόλης που η πολεοδομική και οικιστική της δομή άλλαξε ριζικά. Να σημειώσουμε πως σήμερα οι προσφυγικοί οικισμοί παίρνουν τη θέση τους στην ιστορία της αρχιτεκτονικής και της πολεοδομίας. Τα βιομηχανικά κτίρια επί πλέον στη Νέα Ιωνία συνιστούν μια ακόμα εκφραστική πτυχή της αρχιτεκτονικής της φυσιογνωμίας της πόλης και θεωρούνται σημάδια μιας άλλης εποχής.

Καταρχήν να σημειώσουμε πως η συγκεκριμένη χρονική περίοδος το έτος του 1922 είναι η χρονική αφετηρία για τη δημιουργία της πόλης και όσον αφορά το λόγο που η πρώτη ιστορική περίοδο σταματά το 1940 , αυτό συμβαίνει διότι καταρχήν τότε έχουμε την έναρξη σημαντικών ιστορικών γεγονότων και κατά δεύτερον που έπεται του πρώτου παράγοντα είναι διότι ενώ μέχρι τότε η Νέα Ιωνία ακολουθεί μια πορεία προόδου και δημιουργίας αυτή πορεία ανακόπτεται εξαιτίας των συμβάντων , αν και θα μπορούσε βέβαια η περίοδο να μελετηθεί μέχρι και το 1950 επιλέξαμε αυτό το χρονικό διαχωρισμό διότι όπως θα παρατηρήσουμε και παρακάτω την δεύτερη η ιστορική περίοδο και καθώς τα γεγονότα και οι συνθήκες είναι δυσμενείς στη Νέα Ιωνία παρατηρείται μια πρωτοφανής για την εποχή πρόοδος **Ο εργομός των προσφύγων**, σε αυτή την πρώτη περίοδο, **σηματοδοτεί τη γέννηση της πόλης**.

Στη περιοχή των ποδαράδων έρχονται αρχικά 500 οικογένειες ταπητουργών προσφύγων από τη Σπάρτη της Πισιδίας με σκοπό την οργάνωση της ταπητουργίας και το μπόλιασμά της στην Ελληνική πραγματικότητα . Στη

συνέχεια άρχισαν να καταφθάνουν πρόσφυγες από ολόκληρη τη μικρά Ασία, από την Ινέπολη , την Κασταμονή, τη Σμύρνη, την Αλάια, τα Βουρλά, τη Αττάλεια, τον Πόντο, την Καππαδοκία, τη Σαφράμπολη, τη Νεάπολη, το Ικόνιο, το Αϊβαλί, τα Θυάτεια και όχι μόνο. Αρχικά οι πρόσφυγες προσπαθούσαν να οργανώσουν τη ζωή τους προσωρινά ,καθώς πίστευαν ότι η εγκατάσταση τους θα είναι για μικρό χρονικό διάστημα στην εκεί περιοχή και είχαν την ελπίδα πως θα ξαναεπέστρεφάν σύντομα.

Το 1923 τα 1230 στρέμματα του κτήματος που αγοράστηκαν από την Ε.Α.Π. εκχερσώθηκαν με ρυθμούς πυρετικούς και χτίστηκαν μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα 3864 σπίτια που παραχωρήθηκαν τοκοχρεωλυτικά. Ο οικισμός οριοθετήθηκε από τα συνεργεία της ΕΑΠ και διαιρέθηκε σε δύο ζώνες: **Στον οικιστικό χώρο** και **στο χώρο των «εργοστασίων και Λατομείων» στην περιοχή της Ελευθερούπολης**. Όπου ο Νικόλαος Κυρκίνης ήδη από το 1920 είχε ιδρύσει εργοστάσιο Μεταξουργίας στην περιοχή ,εκμεταλλευόμενος την συγκυρία που πρόσφερε φθινό εργατικό δυναμικό και με τους ίδιους ταχείς ρυθμούς εφαρμόζει το μεγάλο οικοδομικό του πρόγραμμα της ίδρυσης μιας βιομηχανικής πόλης. Ιδρύει εργοστάσια ηλεκτροπαραγωγής, βαμβαουργίας, ταπητουργίας, ενώ επεκτείνει το αρχικό εργοστάσιο της Μεταξουργίας. Στην βιομηχανική ζώνη της Ελευθερούπολης από την άλλη μεριά, γηγενείς επιχειρηματίες συνεταιριζόμενοι με πρόσφυγες επενδύουν στην ευοίωνη προοπτική της ταπητουργίας

Ουσιαστικά πάντως θα παρατηρήσουμε πως αυτός ο αρχικός διαχωρισμός του ΕΑΠ στις δύο ζώνες, ακολούθησε τη Νέα Ιωνία σε όλη τη μετέπειτα πορεία της καθώς τελικά η εξέλιξη και η μεταβολή που επήλθε δεν είναι η ίδια στις δύο ζώνες **ο χώρος είχε αποκτήσει τη δική του ταυτότητα και προμήνη το δικό του μέλλον.**

. Τα βιομηχανικά οικόπεδα προσφέρονται με ευνοϊκούς όρους από την ΕΑΠ με σκοπό την προώθηση της βιομηχανικής ανάπτυξης της Ελλάδος και της απασχόλησης των αστών προσφύγων .

Βιαστικά άρχισαν να διανοίγονται δρόμοι και να καθαρίζονται κομμάτια γης, γύρω από τη σημερινή Λεωφόρο Ηρακλείου και μεταξύ των οδών Ελευθερίου Βενιζέλου και Σμύρνης, σε μια ακτίνα 500 περίπου μέτρων από την ανεγερθείσα αργότερα εκκλησία των Αγίων Αναργύρων .Αυτές οι βιαστικές κινήσεις είχαν σοβαρά αποτελέσματα στην μετέπειτα εξέλιξη της πόλης. Ελάχιστοι ελεύθεροι χώροι, λίγες πλατείες, στενοί δρόμοι.. Πολλοί πρόσφυγες στεγάστηκαν σε τρώγλες , εγκαταλελειμμένα λατομεία και στις κοιλάτες των βράχων στα τουρκοβούνια για να μπορέσουν προσωρινά να προστατευθούν. Ουσιαστικά δημιουργείται μία κατάσταση που ακόμα και σήμερα έχει αφήσει αρκετά κατάλοιπα .

Η πλήρης αντίθεση με την εικόνα του γειτονικού Ψυχικού, που τότε κι αυτό, αλλά από άλλη γωνία (της ιδιωτικής εκμετάλλευσης), άρχισε να αναπτύσσεται.Ως γνωστών δεν υπήρχε κανένα πολεοδομικός σχεδιασμός και κανένα πολεοδομικό πρόγραμμα για την περιοχή της Νέας Ιωνίας . Στη γρήγορα εξελισσόμενη Νέα Ιωνία άρχισαν να κτίζονται βιαστικά εκατοντάδες

προσφυγικές κατοικίες από την Εταιρεία Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.).

Την **Κυριακή 27 Ιουνίου 1923** σε πανηγυρική εκδήλωση μπήκε ο θεμέλιος λίθος του συνοικισμού Και τελικά το 1934 η Νέα Ιωνία από συνοικία της Αθηνάς γίνεται δήμος στον οποίο προσαρτώνται οι συνοικισμοί «ελευθερουπόλεως», «περισσού», και «ινεπόλεως». Το 1934 προσαρτήθηκε επίσης ο συνοικισμός «κομμάτι Λαζάρου-καναπίτσας» και τελικά ο δήμος ως προς την έκταση του ολοκληρώνεται το 1940 όταν με τη Νέα Ιωνία θα ενωθεί και η Καλογρέζα. Το **1934 εγκρίνεται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας το προσφυγικό ρυμοτομικό σχέδιο της Νέας Ιωνίας**

Αν θα μπορούσαμε να δούμε «ζωντανά» την εικόνα της τότε πόλης, όσον αφορά το δομημένο της περιβάλλον, αποτελείτο καταρχήν από **προσφυγικές κατοικίες** στον οικιστικό χώρο, οι οποίες χαρακτηρίζονταν από ποικιλομορφία χρωμάτων. Επίσης υπήρχαν πολλές **βιοτεχνίες** αρχικά μα και **βιομηχανίες**, ειδικά τα επόμενα χρόνια, στην περιοχή της ελευθερουπόλεως όπου και ως σήμερα αρκετά από τα εργοστάσια παραμένουν, χωρίς φυσικά να λειτουργούν.

Όπως θα δούμε, παρατηρούμε τη δημιουργία ενός τόπου στον οποίο το δομημένο περιβάλλον συμπυκνώνει σηματοδοτεί μα και οργανώνει την εξελικτική μορφή του τόπου σηματοδοτεί την μορφή της ανθρώπινης κοινωνίας.

Επιπλέον μέσω της βιομηχανικού αρχιτεκτονικού τοπίου παρατηρούμε ότι η στατική του δομημένου περιβάλλοντος αποκτά δυναμικότητα και επηρεάζει.

Κατά αυτή την πρώτη περίοδο δηλαδή της δημιουργία της Νέας Ιωνίας, η περιοχή χαρακτηρίζεται ως **εργατική περιοχή**, όπου η κατοικία από την εργασία δεν απέχει, καθώς τουλάχιστον την συγκεκριμένη χρονική περίοδο η μετακίνηση δεν ήταν εύκολη και καθώς τα μέσα ήταν ελάχιστα. Έτσι παρατηρούμε πως ο τόπος αποκτά το δικό του χαρακτήρα, ο οποίος του προσδόθηκε από την ανθρώπινη ομάδα που τον φιλοξένησε.

Σχετικά με την αρχιτεκτονική των προσφυγικών κατοικιών, αρχικά οι πρόσφυγες ζούσαν συνήθως σε ένα δωμάτιο ολόκληρη η οικογένεια το οποίο ήταν κατασκευασμένο από πλίνθους ή ξύλο αργότερα δημιουργήθηκαν δύο είδη τύπων κατοικίες: **οι τετρακατοικίες**, δύο διαμερίσματα ανά όροφο σε δύο ορόφους και οι **διπλοκατοικίες** όπου έχουμε ένα διαμέρισμα ανά όροφο. Ιδίως όμως στη Νέα Ιωνία αναγείρονται **μικρές κατοικίες περί των 27 τ.μ** η κάθε μια, αρχικά προοριζόντουσαν κυρίως για τους εργάτες της περιοχής στη συνέχεια όμως κατοικήθηκαν εξαιτίας των συνθηκών από οικογένειες. Αυτού του τύπου η κατοικία που θεωρείται «ελεύθερη» αποτελούντων από ένα κύριο δωμάτιο και μια κουζίνα καθιστικό και το w.c, επειδή ο χώρος ήταν πολύ μικρός όλα τα πεζοδρόμια της Ελευθερούπολης καταληφθήκαν αυθαίρετα για να επεκταθεί ο ωφέλιμος χώρος.

Οι κατοικίες των 40 τ.μ αποτελούντων από ένα μικρό χωλ, δύο κύρια δωμάτια και ένα w.c στις διώροφες κατοικίες υπήρχε εσωτερική σκάλα, κοινή είσοδος και αποχέτευση σε κοινούς βόθρους, τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για τα

κτίσματα ήταν κυρίως πέτρα, χωματοπληνθοι και κομμάτια έτοιμου μπετόν. Τα κούφωμα ήταν καρφωτά και ξύλινα.

Αρχικά οι συνθήκες στέγασης ήταν πού δύσκολες καθώς έπρεπε να επιτευχθούν κατά τρόπο μαζικό υπό τις έλλειψεις και νερού και φωτισμού και αποχέτευσης.

(εικόνα 5:Προσφυγική κατοικία τύπου ΙΙ με δυνατότητα στέγασης 4 οικογενειών (οδ. Καραολή & Αγ. Βασιλείου (φωτο Όλγα Βογιατζόγλου)

Σε σχέση με το βιομηχανικό αρχιτεκτονικό τοπίο της Νέας Ιωνίας , δημιουργούνται μεγάλες εργοστασιακές μονάδες στην περιοχή της ελευθερουπόλεως .

Το σύνολο των βιομηχανικών οικοπέδων που παραχώρησε η ΕΑΠ σε ενδιαφερόμενους σε όλους τους προσφυγικούς συνοικισμούς ήταν 40. Από αυτά, τα 24 βρίσκονταν στη Νέα Ιωνία και, από τα υπόλοιπα, δύο στην Καισαριανή, επτά στη Νίκαια, επτά στον Υμηττό, ένα στο Βύρωνα, ένα στα Ταμπούρια του Πειραιά, ένα στη Δραπετσώνα και ένα στον Πειραιά.

Εκτός από ταπητουργία και υφαντουργία, που ήταν οι βασικές ενασχολήσεις των προσφύγων, στη Νέα Ιωνία ένα οικόπεδο χρησιμοποιήθηκε για εργοστάσιο ελαστικών, ένα για σοκολατοποιία και ζαχαροπλαστική, ένα για βιομηχανία χρωμάτων και ένα για αγγειοπλαστική. Η ταπητουργία, πάντως εκτός του ότι κατέλαβε το μεγαλύτερο μέρος της βιομηχανικής ζώνης της Ελευθερούπολης, κατέκλυσε και ολόκληρο τον συνοικισμό με εργοστάσια, βιοτεχνίες και οικοτεχνίες. Να σημειώσουμε ότι το υδροφόρο υπόστρωμα της περιοχής και κατά επέκταση η ύπαρξη νερού ευνόησε την εγκατάσταση πολλών βιομηχανιών στην περιοχή.

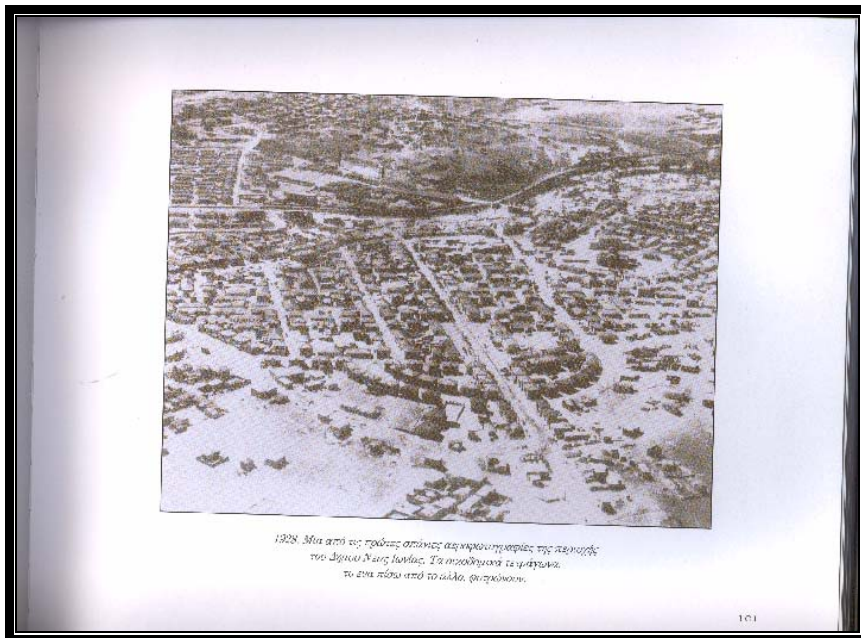
Το 1929 όμως , θεωρείται πολύ κρίσιμη χρονιά καθώς η διεθνής οικονομική κρίση που επηρέασε ιδιαίτερα την αμερικανική αγορά, η οποία απορροφούσε το 90% της παραγωγής, καθώς και ο συναγωνισμός από τα φτηνότερα περσικά και τούρκικα χαλιά της έδωσαν καίριο χτύπημα στην ταπητουργία και επήλθε

κρίση ,μα το χτύπημα αν και θεωρήθηκε μεγάλο δεν ήταν καίριο ώστε να εξαφάνιση τη βιομηχανική ζώνη της Ελευθερούπολης , η οποία επιβίωσε με καθολική στροφή στη βαμβακούργια.

Ολόκληρη η βιομηχανική εξέλιξη της Ν. Ιωνίας στηρίχθηκε στα χέρια των μικρασιατών προσφύγων .Από χωροθετική άποψη, θα έλεγε κανείς ότι η βιομηχανική ζωή της πόλης κινήθηκε ανάμεσα σε δυο πόλους. Σε εκείνον της βιομηχανικής ζώνης της Ελευθερούπολης, δημιούργημα αποκλειστικά των προσφύγων, και σε εκείνο του αγροκτήματος Περισσού.

Σιγά-σιγά στην πόλη αρχίζουν να δημιουργούνται τράπεζες να ανοίγουν κινηματογράφοι, ειδικότερα στις αρχές τις δεκαετίας του 30 , να ανοίγουν καταστήματα και κέντρα διασκέδασης . Όλα αυτά συνέβησαν αφότου κατά κάποιο τρόπο οι πρόσφυγες είχαν οργανώσει τη ζωή τους όσον αφορά το στεγαστικό και την εργασία τους.

6:αεροφωτογραφία της Νέας Ιωνίας το 1928)

(εικόνα

4.β.ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1923-1940.

Αν και ήδη έχουμε αναφερθεί με άμεσο ή έμμεσο τρόπο στις κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες της εποχής ,θα μπορούσαμε συνοπτικά να αναφέρουμε πως **ο πληθυσμός παρουσίαζε ομοιογένεια** καθώς ,και μέχρι το 1940 το 90% ήταν προσφυγές ,επακόλουθο της πλειοψηφίας του προσφυγικού στοιχείου είναι πως τους ακολουθούν και τα ήθη και τα έθιμα τους . Οι **γειτονιές** γίνονται σημεία συγκέντρωσης και ήδη καθώς περνούν τα πρώτα πολύ δύσκολα χρόνια μια βόλτα στη Νέα Ιωνία του 1930-1934 σε ταξίδευε στη Μικρά-Ασία , η πόλη

απεικονίζει μια και απεικονίζεται , απεικονίζει τον τρόπο ζωής που έχει δημιουργηθεί μέσα σε αυτή μια και απεικονίζεται μέσω αυτού , ο χώρος αποκτά τη δυναμική του.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1930 η Νέα Ιωνία αριθμεί 24.000 . Από αυτούς στο ιστορικό κέντρο διαμένουν 14500, στην Ελευθερούπολη 2500, στην Ινέπολη 1500, στον Περισσό 2500, στη Σαφράπολη 3000, στην Καλογρέζα 2200, η αναλογία ανδρών –γυναικών είναι 40%-60%.

Οι περισσότεροι κάτοικοι εργάζονται στα εργοστάσια ταπητουργίας και κλωστοϋφαντουργίας .σε 6000 περίπου δηλώσαντες επάγγελμα , οι υφαντές ήταν 2500 και οι ταπητουργοί 1000. Ουσιαστικά η Νέα Ιωνία στηρίζεται στην κλωστοϋφαντουργία .Υπάρχει και ένας μικρός αριθμός προσφύγων που ασχολείται με το εμπόριο και εδώ τίθεται και η βάση της μετέπειτα οικονομικής μετεξέλιξης της πόλης σε εμπορική .

Σε αυτό το σημείο βέβαια να αναφέρουμε και πάλι , σε σχέση με την οικονομική ζωή της πόλης το πλήγμα που δέχθηκε με το μεγάλο «κραχ» του χρηματιστηρίου το 1929 όπου το ελληνικό χειροποίητο χαλί δεν μπορεί να συναγωνιστεί την ξένη αγορά , παρόλα αυτά όπως αναφέραμε η βιομηχανία στη Νέα Ιωνία συνέχισε και τελικά ακολούθησε ανοδική πορεία .Να προσθέσουμε πως το 1930 στη Νέα Ιωνία παραγόταν το 12,76% τάπητων επί της συνολικής παραγωγής στην Ελλάδα

Δεν παρουσιάστηκαν πάντως όπως έχουμε ήδη προαναφέρει μεγάλες διαφοροποιήσεις ως προς την κύρια απασχόληση των κατοίκων της Νέας Ιωνίας όπου συνέχιζαν να ασχολούνται είτε με την βιοτεχνία –βιομηχανία είτε σε ένα μικρότερο ποσοστό με το εμπόριο .Να σημειώσουμε κάτι επίσης πολύ ενδιαφέρον όσον αφορά τις κοινωνικές συνθήκες και τη θέση των γυναικών ,**η γυναίκα στη Νέα Ιωνία διατηρεί πρωταγωνιστικό ρόλο** , οι γυναίκες πρόσφυγες εργαζόντουσαν , ήταν νοικοκυρές , έβγαιναν στη γειτονιά, **είχαν μια ενεργή συμμετοχή μέσα στο χώρο** , και κατείχαν μία δυναμική που δεν συνηθιζόταν μέχρι τότε στον ελληνικό χώρο.

Αν τελικά θα θέλαμε περιγράψουμε με λίγα λόγια αυτή την πρώτη , περίοδο όσον αναφορά τον χώρο σε συνάρτηση με τις κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες θα παρατηρούσαμε πως ένας κενός από δομημένο περιβάλλον χώρος μετατρέπεται σε πόλη με την παρέμβαση μιας ανθρώπινης ομάδας ,ΕΑΠ , και ενός προσφυγικού πληθυσμού οπου στην προκειμένη περίπτωση εξαναγκάστηκε να μεταφερθεί από τον τόπο που κατοικούσε , και όλα αυτά ύστερα από συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα τα οποία ουσιαστικά επέβαλλαν την μετακίνηση του πληθυσμού .

Ουσιαστικά και συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε πως στην πρώτη αυτή ιστορική περίοδο οι ιστορικό- κοινωνικές συνθήκες δημιουργούν ένα ορισμένο δομημένο περιβάλλον, μια νέα πόλη, και το επηρεάζουν ,το οποίο στη συνέχεια όπως θα δούμε αποκτά τη δυναμική να επηρεάσει τις κοινωνικό-οικονομικές σχέσεις .Ο χώρος γίνεται καταρχήν παράγωγο και μετέπειτα όπως θα παρατηρήσουμε παράγοντας.

Σε αυτή την πρώτη περίοδο πάντως η πόλη είναι το παράγωγο των συνθηκών και από την πλευρά τους οι κοινωνικές συνθήκες ο παράγοντας.

5. β΄ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1941—1960.

Αν και η Νέα Ιωνία παρουσίαζε μία εξελικτική πορεία ,η κύρηξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου και η κατοχή που ακολουθεί επιφέρει-λογικό –πάρα πολλές δυσκολίες για τον τόπο .Στη συνέχεια ακολουθεί η Γερμανική κατοχή, ακολουθούν τα Δεκεμβριανά του 1944 και τελικά η Νέα Ιωνία πλήρωσε πολύ βαρύ τίμημα στον εμφύλιο πόλεμο με πολλούς νεκρούς και μεγάλες απώλειες .Όλες αυτές οι ιστορικές συνθήκες εκείνης της εποχής επιφέρουν πάρα πολλές καταστροφές στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο , ουσιαστικά ακόμα και ολόκληρη η Αθήνα σχεδόν καταστρέφεται ,τελικά , πρόκειται για μία «νέα Πόλη»που χτίζεται πάνω στα ερείπια του πολέμου και του εμφυλίου.

Να προσθέσουμε μάλιστα πως μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο η έντονη αίσθηση κοινωνικής αναταραχής που ακολούθησε και η κοινωνική αναστάτωση που είχε προηγουμένως δημιουργήσει ενδιαφέρον για τις πόλεις αντικαταστάθηκε από μια αυτάρεσκη αντιμετώπιση περί των πόλεων οι οποίες σιγά – σιγά αρχίζουν να γιγαντώνονται .Στη μεταπολεμική εμπειρική κοινωνιολογία το κεντρικό θέμα που ένωνε τα τμήματα της κοινωνιολογίας ήταν μάλλον η **κοινωνική τάξη** , παρά η περιοχή η γειτονιά ((Savage M. Warde A.,2005, σελ 57).

Για να επανέλθουμε στη πόλη της Νέας Ιωνίας και τις αντίξοες συνθήκες της εποχής, παρόλαυτα την περίοδο **μεταξύ 1945-1950 η Νέα Ιωνία γνωρίζει κατακόρυφη ανέλιξη στην βιομηχανία της και τότε είναι που δόθηκε και στην πόλη το όνομα «Μάντσεστερ της Ελλάδος».**

Πώς μπορεί αυτό όμως να εξηγηθεί μέσα σε μια τόσο δύσκολη περίοδο θα το παρατηρήσουμε παρακάτω μέσω των κοινωνικό –οικονομικών συνθηκών και τη διαμόρφωση του χώρου;Θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε παρακάτω στο άνωθεν ερώτημα.

5.α.ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Η αναγνωσιμότητα του δομημένου περιβάλλοντος αντικατοπτρίζει πολλές πληροφορίες σχετικά με την πραγματικότητα μιας πόλης , σχετικά με το παρελθόν της , τον παρόν της , την ανάπτυξη της και τα γεγονότα τα οποία την άγγιξαν .

Μια περίοδο δύσκολη για ολόκληρο τον ελληνικό χώρο, τα ιστορικά γεγονότα εκείνης, της περιόδου είναι καθοριστικά ακι ουσιαστικά για ολόκληρη την ανθρωπότητα καθώς μετά τη λήξη τους και **υπό την επήρεια του μοντερνισμού** αλλάζει ο τρόπος με τον οποίο εκλαμβάνεται και η μορφή του δομημένου χώρου .**Η «νεωτερικότητα» θεωρείται από πολλούς σαν μια συγκεκριμένη εμπειρία ζωής σε έναν μοντέρνο κόσμο όπου επικρατούντα**

παλαιά κοινωνικά ήθη και έθιμα κ αξίες έχουν παραμεριστεί . Αν και αυτό είναι κάτι το οποίο θα το παρατηρήσουμε και θα το σχολιάσουμε εκτενέστερα στην επόμενη ιστορική περίοδο που θα μελετήσουμε , τα πρώτα δείγματα αυτής της στροφής αρχίζουν να φαίνονται και από τα τέλη αυτής της ιστορικής περιόδου , στην Ελλάδα συνέβαλλε και σε σημαντικό βαθμό το μεγάλο **κύμα αστυφιλίας** που ήταν ένα από τα επακόλουθα της λήξης του εμφυλίου πολέμου.

Η αστικοποίηση , όρος που παραπέμπει στη συσσώρευση πληθυσμού σε συγκεκριμένες περιοχές , πραγματώνεται εκείνη την εποχή σε μέγιστο βαθμό . Η πόλη της Νέας Ιωνίας δεν θα μπορούσε ,όπως θα παρατηρήσουμε ,να εξαιρείται ως πόλος έλξης εσωτερικών μεταναστών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά καθώς πλέον ο τόπος έχει αποκτήσει τη δική του δυναμική , έτσι **παρατηρούμε και τη μετατροπή του τόπου από παράγωγο σε παράγοντα όσον αφορά την μεταβολή της πόλης σε πολλούς τομείς** .

Παρατηρούμε πάντως πως η Νέα Ιωνία αντικατοπτρίζει σε μικροεπίπεδο πόλης τις μεταλλαγές που συμβαίνουν σχετικά τις πόλεις εκείνη την περίοδο σε ολόκληρη σχεδόν την Ελλάδα , ειδικότερα μετά τη λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου .

Σε σχέση με το δομημένο περιβάλλον εκείνης της εποχής καταρχήν να παρατηρήσουμε ότι η πενταετία μεταξύ του 1945-1950 δεν υπήρχαν συνθήκες εξέλιξης ίσα –ίσα που έμειναν όλα ως είχαν , ειδικότερα το χειμώνα μεταξύ του 1941-1942 όπως περιγράφουν μαρτυρίες της εποχής *«το κρύο είναι φοβερό , η πόλη μοιάζει με ερειπωμένη καθώς απαγορεύεται η κυκλοφορία , η ανάγκη για μία υποτυπώδη έστω ζεστασιά οδηγεί στην ξύλευση του δάσους της Νέας Φιλαδέλφειας και του βείκου, τα μαγαζιά είναι ερειπωμένα και ουσιαστικά μοιάζει η οποιαδήποτε εξέλιξη να παγώνει»*.

Τα πράγματα αρχίζουν να διαφοροποιούνται από τον δεύτερο μισό της δεκαετίας ,όπου αρχίζουν να **δημιουργούνται ακόμα περισσότερα εργοστάσια** και το **βιομηχανικό τοπίο** της πόλης ουσιαστικά αρχίζει να παίρνει μια ολοκληρωμένη μορφή και να βρίσκεται σε κατακόρυφη ανέλιξη. Στη Νέα Ιωνία **εκείνη την περίοδο λειτουργούν 500 εργοστάσια μόνο σε σχέση με την κλωστοϋφαντουργία, 7000 άνθρωποι εργάζονται σε αυτά και παράγονται 200000 μέτρα ύφασμα τη μέρα**. Η περίοδος του πολέμου σηματοδοτεί τη δημιουργία πολλών μικρών μονάδων, οι οποίες και παρουσιάζουν ανάπτυξη σε αντίθεση με τις μεγάλες μονάδες οι οποίες εκείνη την περίοδο παρουσιάζουν κρίση.

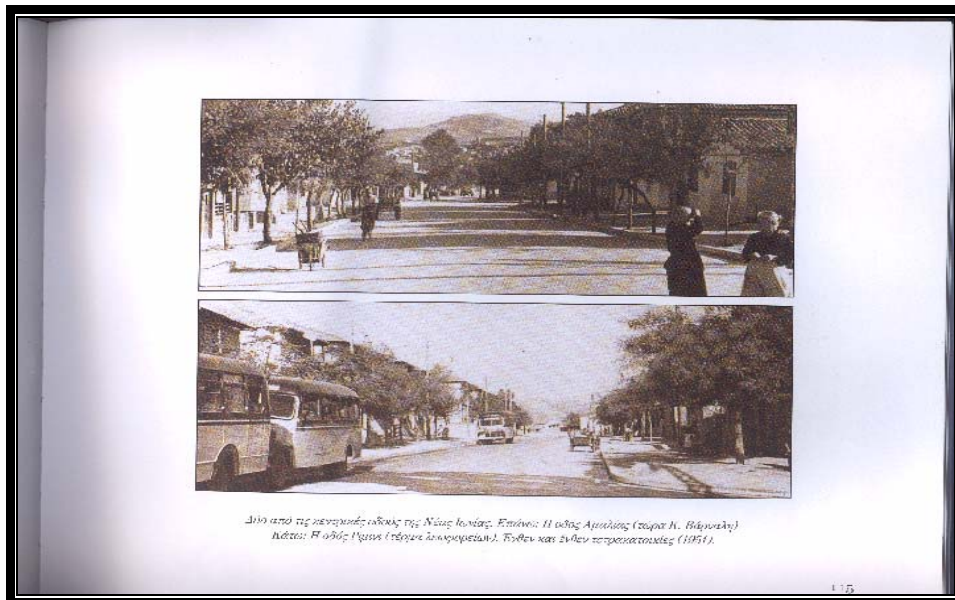
Η Νέα Ιωνία φυσιογνωμικά παραμένει μία βιομηχανική πόλη και συνάμα μια εργατούπολη.

Μεταξύ του 1950 και 1960 **συντελείτε μεγάλη και ουσιαστική πρόοδος όσον αφορά τις δημόσιες συγκοινωνίες , και το οδικό της δίκτυο**, γεγονός το οποίο με τη σειρά του επηρεάζει κατά πολύ την μεταλλαγή της εικόνας της πόλης σε **εμπορική** καθώς υπήρχε ήδη η προδιάθεση.

Σημαντικό και ουσιαστικό γεγονός αυτής της πρώτης δεκαετία θεωρείτε το πέρασμα του ηλεκτρικού σιδηρόδρομου από την πόλη. Ο ηλεκτρικός

έφθασε στη Ν. Ιωνία, το 1956 .Στα όρια του Δήμου λειτουργούν τρεις σταθμοί του Ηλεκτρικού σιδηροδρόμου: ο σταθμός Περισσού, ο σταθμός Πευκακίων (Ινέπολη) κι ο σταθμός Νέας Ιωνίας.

Με τα χρόνια γίνεται φανερό ότι ο σταθμός δίνει μεγάλη ώθηση στην αγορά της Νέας Ιωνίας και την καθιστά υπερτοπική , πέρα όμως από αυτό το θετικό σημείο για την πόλη , η οποία από κάποιο χρονικό διάστημα και ύστερα αντιμετωπίζει το μεγάλο πρόβλημα της αποβιομηχάνισης , *ο ηλεκτρικός σιδηρόδρομος διχοτομεί την Νέα Ιωνία* και η ανάπτυξη που θα ακολουθήσει θα είναι άνιση για τη ήδη αποβιομηχανοποιημένη ζώνη .Τα επόμενα χρόνια το εμπορικό κομμάτι της πόλης με άξονα την λεωφόρο Ηρακλείου γίνεται το κέντρο της ανάπτυξης .Τα τελευταία χρόνια όμως και ύστερα από την ανάληψη των Ολυμπιακών αγώνων του 2004 όπως θα αναφέρουμε και παρακάτω ξεκινούν να γίνονται έργα και στην περιοχή της Ελευθερουπόλεως καθώς εργοστασιακή μονάδα , η οποία φυσικά δεν λειτουργεί , θα παραχωρηθεί για να γίνουν τα γραφεία του οργανισμού «Αθήνα 2004 τα οποία όμως ζ πρέπει να παρατηρήσουμε πως μετά την ολυμπιάδα δημιούργησαν μεγάλο ζήτημα ως προς τη χρήση τους.

(εικόνα 7 : δύο από τις κεντρικές οδούς της Νέας Ιωνίας κατά το 1951)

Τα προσφυγικά παραμένουν ως κυρίαρχος τύπος κατοικίας τουλάχιστον μέχρι το τέλος της δεκαετίας ζ .Πολύ σύντομα όμως και ως προς το τέλος της δεκαετίας, όπως προείπαμε, το μεγάλο κύμα εσωτερικής μετανάστευσης και ουσιαστικά αστυφιλίας οπου παραμορφώνει ολόκληρη την πρωτεύουσα δεν αφήνει ανεπηρέαστη και τη Νέα Ιωνία , η οποία πλέον έχει δημιουργήσει αυτή την ταυτότητα της βιομηχανικής εργατούπολης και άρα γίνεται πόλος έλξης μεγάλου κύματος μεταναστών – εσωτερικών - .

Τα αποτελέσματα της αστυφιλίας όπως θα παρατηρήσουμε παρακάτω, είναι πως κατά κάποιο τρόπο αρχίζει αλλοιώνεται η εικόνα της προσφυγούπολης ,η οποία είχε δημιουργηθεί.Με την έλευση του νέου

πληθυσμού θα ξαναλλάξει και η εικόνα της πόλης , η αλλαγή αυτή θα γίνει εμφανής στις αρχές τις επόμενης δεκαετίας .

Ενδιαφέρον πάντως παρουσιάζουν και οι αφηγήσεις για εκείνη την εποχή που καθιστούν τη Νέα Ιωνία ακόμα εξοχικό προάστιο παραθέτουμε αυτούσιο το κομμάτι που παρουσιάζει τη Νέα Ιωνία ως εξοχικό κέντρο *«μετά το 1948 η κεντρική λεωφόρος Ηρακλείου μετατρέπεται τις Κυριακές σε ένα πραγματικό νυφοπάζαρο, προηγείτο η καταβρεχτήρα του δήμου να κατακαθίσει τη σκόνη και μετά άρχιζε ο μεγάλος περίπατος από τα σουβλατζίδικα στις παράγκες τις οδού Σμύρνης και την «εβγα» ως το εξοχικό κέντρο το «αμπελάκι» που φάνταζε το βράδυ με τα χρωματιστά του λαμπιόνια μέσα στα δέντρα»*

Το 1950 να σημειώσουμε πως εγκρίνεται το αστικό ρυμοτομικό σχέδιο της Νέας Ιωνίας, με το ρυμοτομικό του 1950 ορίζονται 3 τομείς στους οποίους καθορίζονται οι όροι δόμησης ανάλογα με τα μεγέθη των οικοπέδων , υπάρχει περιορισμό για χτίσιμο μέχρι 3ορόφους και όχι παραπάνω και με ύψος 12 μέτρα .Εντάσσονται πλέον στο ρυμοτομικό του 1950 και περιοχές που δεν περιλαμβάνονταν στο ρυμοτομικό του 1934.

5.β ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ.

Οι κοινωνίες δεν είναι στατικές οργανώσεις .Υπόκεινται στις διαδικασίες της αλλαγής και του μετασχηματισμού(Λύτρας,2000,σελ15) , είναι επακόλουθο μεγάλων ιστορικών γεγονότων .μία από τις βασικότερες αιτίες μεταβολής των κοινωνιών έγγυται στο κεφαλαίο εργασία .

Στις σύγχρονες κοινωνίες πόλος έλξης των μεταναστευτικών ομάδων είναι είτε οι χώρες που προσφέρουν θέσεις εργασίες . είτε εντός των χωρών πόλεις που προσφέρουν εργασία.

Καταρχήν για την πενταετία μεταξύ του 1940-1945 καμιά σημαντική αλλαγή δεν ήταν δυνατόν να επέλθει εξαιτίας των ιστορικών συνθηκών , σε οικονομικό επίπεδο όλα παρέμειναν στάσιμα σε θέμα ανάπτυξης και φυσικά όπως και το μεγαλύτερο μέρος της χώρας υπέφερε από τη φτώχεια, το ίδιο συνέβαινε και στην πόλη της Νέας Ιωνίας . Σε κοινωνικό επίπεδο πάλι οι συνθήκες του πολέμου και τις κατοχής με μεγάλο αριθμό πεσόντων δημιούργησαν πολλές πληγές στην πόλη.

Παρόλα αυτά σε αυτή την πρώτη μεταπολεμική περίοδο παρατηρούμε το παράδοξο της οικονομικής ανέλιξης της πόλης .Η Νέα . Ιωνία αποτελούσε την βιομηχανικότερη πόλη της Ελλάδας και οι κάτοικοί της αποτελέσαν το κύριο εργατικό δυναμικό που στελέχωσε τη βιομηχανική αυτή δραστηριότητα. Τα υφαντήρια, οι κλωστοϋφαντουργίες, τα βαφεία, τα ταπητουργεία και τα άλλα είδη εργοστασίων στην Ν. Ιωνία έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εκβιομηχάνιση της χώρας μας που την καθιστά πόλο έλξης προς το τέλος της δεκαετίας μεγάλου αριθμού εσωτερικών μεταναστών.

Εκείνη την περίοδο, 1945-1950 , δόθηκε στην πόλη το όνομα «Μάντσεστερ της Ελλάδος»μόνο στην κλωστοϋφαντουργία εργάζονται 7000 άτομα **παρατηρούμε ήδη τη δυναμική που αποκτά το κατασκευασμένο περιβάλλον και την προδιάθεση που δημιουργεί ο τόπος ώστε κατά κάποιο τρόπο να προσελκύει συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού και ουσιαστικά να καθορίσει κατά κάποιο τρόπο την εξέλιξη του** . Αυτό θα φανεί ουσιαστικά στην επόμενη χρονικά ιστορικά περίοδο όπου εκεί συμβαίνουν και οι μεγαλύτερες αλλαγές στη Νέα Ιωνία .

Σε μία περίοδο που το φαινόμενο της αστυφιλία εντάθηκε , ενδεικτικά να αναφέρουμε πως ο αστικός πληθυσμός στην Ελλάδα του 1925 ήταν 1.900.196 , ενώ το 1940 είχε αγγίξει αισίως τα 2.350.100. η Νέα Ιωνία δεν θα μπορούσε παρά να γίνει πόλος έλξης εσωτερικών μεταναστών που ουσιαστικά αναζητούν δουλειά και σε μεγάλα ποσοστά δεν κατέχουν κάποιες ειδικές γνώσεις .

Τα χρόνια που ακολουθούν είναι σημαντικά και αλλάζουν κατά πολύ το ύψος της πόλης .Η μετεξέλιξη της σε όλους τους τομείς είναι φανερή .**Νέοι κοινωνικό-οικονομική παράγοντες επηρεάζουν κατά πολύ τη μορφή του προαστίου της Αθήνας** .

Μεγάλη κρίση επήλθε αρχικά και μεταξύ του 1953-54, όταν μετά την απελευθέρωση των εισαγωγών και τον καταθλιπτικό ανταγωνισμό οι μεγάλες μονάδες του Μποδοσάκη, πρώην Κυρκίνη (Μεταξουργία- Εριουργία- Βαμβακουργία - αλλά και άλλες μικρότερες, εξαναγκάστηκαν σε διακοπή της λειτουργίας τους **με αποτέλεσμα χιλιάδες εργάτες να μείνουν στο δρόμο**.

Παρατηρούμε σε αυτό το σημείο για μία ακόμη φορά το πολύπλοκο των στοιχείων που επικρατεί ώστε να επέρχονται και να συμβαίνουν μεταβολές στα πλαίσια μιας πόλης , στη συγκεκριμένη περίοδο παρατηρούμε πόσο καθοριστική είναι η οικονομική συνισταμένη στο πεδίο των μεταλλαγών που συμβαίνουν στα πλαίσια μίας πόλης. Ακόμα και αν έστω ο τόπος αποκτά τη δική του δυναμική , προσελκύει συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού ανάλογα με αυτά που «προσφέρει» ή ανάλογα με την προδιάθεση που διαθέτει και είναι ορατή από εκεί και πέρα δύνανται εξωτερική παράγοντες ακόμα και σε παγκόσμιο επίπεδο όπως είχε πρωτύτερα αναφέρει το κραχ του 1929 ή στην προκειμένη περίπτωση η απελευθέρωση των εισαγωγών να προκαλέσουν σοβαρές αλλαγές στα πλαίσια ενός τόπου με αποτέλεσμα ακόμα και το να «πλήξουν» τη φυσιογνωμία του τόπου.

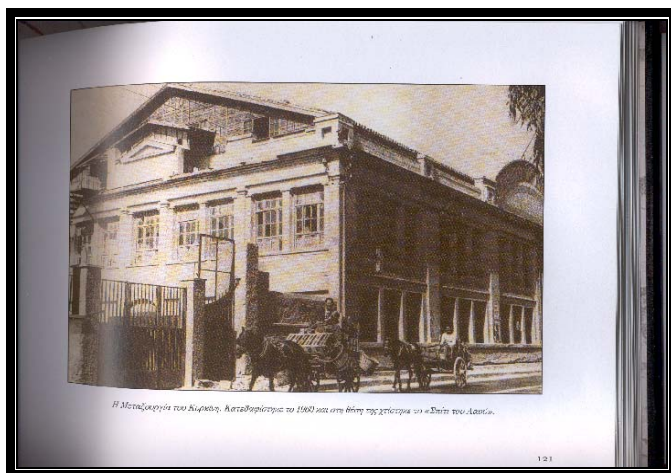
Παρότι η Ν. Ιωνία έκτοτε δεν έχασε το βιομηχανικό της χαρακτήρα και εξακολουθούσε να αποτελεί κέντρο κλωστοϋφαντουργίας και να συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό εργατών από όλη τη χώρα, και παρότι δεκάδες βιομηχανίες λειτούργησαν μετά από αυτή την κρίση, σε τίποτα δεν παρέμεινε το ίδιο βιομηχανικό κέντρο με το παρελθόν . Το εργατικό δυναμικό που απασχολείται είναι 4500 άτομα , πλέον στις βιομηχανίες και στις βιοτεχνίες , από την άλλη πλευρά όπως προαναφέραμε τα εμπορικά καταστήματα αρχίζουν να αυξάνονται.

Η Ν. Ιωνία ξεκίνησε ως προσφυγικός συνοικισμός, εξελίχθηκε σε βιομηχανική πόλη(εργατούπολη) και σήμερα είναι ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο το οποίο όμως βρίσκεται σε μια περίοδο αν όχι κρίσιμη σίγουρα σε μια περίοδο όπου νέοι παράγοντες , τους οποίους και θα αναφέρουμε παρακάτω, επηρεάζουν ή πρόκειται να επηρεάσουν την πόλη.

Αν θα θέλαμε πάντως να μιλήσουμε συμπερασματικά για αυτή την δεύτερη ιστορική περίοδο σχετικά με τις μεταβολές που υπέστη ο τόπος, θα μπορούσαμε να πούμε πως στην προκειμένη ιστορική περίοδο και βάση των ήδη υπαρχόντων συνθηκών ο τόπος έχει αποκτήσει τη δική του δυναμική , από παράγωγο όπως προαναφέραμε μεταβλήθηκε σε παράγοντα.

Ουσιαστικά μια εργατούπολη με έντονο το βιομηχανικό στοιχείο έχει ως επακόλουθο να προσελκύει ομάδες πληθυσμού οι οποίες ανήκουν σε χαμηλές , συνήθως οικονομικές τάξεις , αν και θα θέλαμε να σημειώσουμε πως η έννοια του όρου τάξη είναι πολύπλοκη ώστε να χρησιμοποιείται με απλουστευτικό τρόπο , πάντως στην προκειμένη περίπτωση την χρησιμοποιούμε υπό μία οπτική οικονομικών στοιχείων , όπως λοιπόν προαναφέραμε ένας τόπος ο οποίος έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ,εάν δεν γίνει κάποια ουσιαστική και ολοκληρωτική παρέμβαση θα προσελκύσει ορισμένες ομάδες πληθυσμού , θα αποκτήσει τη δική του φυσιογνωμία ουσιαστικά και ως προς το δομημένο περιβάλλον άλλα και ως προς τις συνθήκες που προσφέρει.

Σε αυτό το σημείο πάντως να σημειώσουμε και κάτι ακόμα που θεωρούμε σημαντικό ,μπορεί ο τόπος από παράγωγο να μετατρέπεται σε παράγοντας προσέλκυσης των μεταναστευτικών ομάδων , απευθείας όμως και ο νέος πληθυσμός μέσω των σχέσεων που δημιουργούνται καθίσταται και παράγοντας ο ίδιος τις μεταβολές των πόλεων, **«το καθετί σε αυτές –πόλεις- κρύβει κάτι άλλο»**όπως σημειώνει και ο Ιταλο Καλβίνο .τίποτα δεν μπορεί να είναι απόλυτο και τίποτα δεν μπορεί να μελετηθεί μονάχα από μία οπτική γωνία.

(εικόνα 8:η μεταξουργεία του Κυρκινή . κατά το 1960 κατεδαφίστηκε και στη θέση του χτίστηκαν τα κεντρικά γραφεία του ΚΚΕ.)

5.Γ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ :1961-1975.Η ΜΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ.

Η Ν. Ιωνία αποτελεί παράδειγμα ανάπτυξης πόλης που η πολεοδομική και οικιστική της δομή άλλαξε ριζικά. Οι συνοικίες πυκνοκατοικήθηκαν κι η παραδοσιακή διάσταση της γειτονιάς ξεπεράστηκε από την απομόνωση του διαμερίσματος. .

Ο Δήμος παρουσίασε, με τα χρόνια, έντονη οικιστική ανάπτυξη, χωρίς προβλεπόμενη μελέτη, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ιδιαίτερα πυκνοκατοικημένων περιοχών και την έλλειψη ελεύθερων χώρων και πράσινου. Το οικιστικό πρόβλημα έχει πολλές φορές παραβιάσει και εμποδίσει την ανάπτυξη του πολεοδομικού και ρυμοτομικού σχεδιασμού της πόλης .

Ένας ακόμη λόγος που η Ν. Ιωνία έχει επιβαρυνθεί ιδιαίτερα, είναι η **εσωτερική μετανάστευση** αλλά και η **εισροή οικονομικών προσφύγων** που ελπίζουν σε μια καλύτερη ζωή από το εξωτερικό , η πόλη όμως δεν ήταν έτοιμη να καλύψει τους όρους της προσφοράς και της ζήτησης. Η συνεχής αλλαγή των χρήσεων γης δημιουργεί σημαντικά οικιστικά αλλά και αναπτυξιακά προβλήματα.

Η επιρροή του μοντερνισμού που ήδη αναφέραμε είναι πολύ μεγάλη σε βαθμό που το τοπίο μεταβάλλεται ουσιαστικά .**Η συγκοινωνία έχει καίριο ρόλο στη μεταβολή της εικόνας της πόλης** και σε επίπεδο δομημένου περιβάλλοντος καθώς διχοτομεί την πόλη άλλα και επηρεάζει το οικονομικό τοπίο της πόλης όπως θα δούμε και παρακάτω.

Ήδη από το τέλος της δεκαετίας του 1950 μεγάλο κύμα εσωτερικών μεταναστών καταφθάνει στην πόλη , η κορύφωση του μεταναστευτικού κύματος επέρχεται στις αρχές τις δεκαετίας όπου **αλλάζει κατά πολύ η ανθρωπογεωγραφία της πόλης** . Όπως ήδη έχουμε προαναφέρει ο τόπος έχει ήδη αποκτήσει τη δική του δυναμική ,προσελκύει συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων και μετέπειτα οι συγκεκριμένες ομάδες με τη σειρά τους προσδίδουν και πάλι κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στον τόπο.

(ΕΙΚΟΝΑ 9: ΤΟ ΤΡΕΝΟ)

6.α.ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι σε αυτή την Τρίτη ιστορική περίοδο συντελούνται οι μεγαλύτερες μεταβολές που τελικά δίνουν στην πόλη σχεδόν την μορφή που έχει και σήμερα .παρατηρούμε πως μέσα σε αυτή την 25ετία καταργήν οι προσφυγικές κατοικίες αρχίζουν να κατεδαφίζονται και να υψώνονται πολλές πολυκατοικίες .

Παρόλα αυτά μέχρι και το 1965 η γειτονιά λειτουργεί ακόμα σε μία αναβαθμισμένη και ποιο εξωραϊσμένη εικόνα της και μέχρι και τότε η ενορία και ο ενοριακός ναός των προσφύγων εξακολουθούν να είναι το κέντρο της ζωής .

Η εικόνα της πόλης θα καταστραφεί ουσιαστικά στις δεκαετίες του 1970 και 1980 όπου ο υψηλός συντελεστής δόμησης (2,8)και η τεράστια δύναμη της αντιπαροχής θα αλλάξουν ριζικά την εικόνα της πόλης . Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 η πολυκατοικία έρχεται να εισβάλει δυναμικά .Τα προσφυγικά σπίτια ανταλλάσσονται με διαμερίσματα δημιουργείται μία διάσπαση του οικιστικού συνόλου που την ακολουθεί και μια διάσπαση της κοινωνική δομής. Η Νέα Ιωνία αρχίζει να χάνει τη φυσιογνωμία οπου είχε μέχρι εκείνη τη στιγμή «οι αγοραστές σπιτιών και διαμερισμάτων με τη μεσολάβηση του εμπόρου, του εργολάβου , του ειδικού (αρχιτέκτονα-μηχανικού)παύουν πλέον να συνδέονται άμεσα με το ίδιο τους το καθημερινό περιβάλλον και συνδέονται έμμεσα με την αγορά»(Φατούρος,σελ 59)

Η Νέα Ιωνία σε λίγα χρόνια γίνεται η περιοχή με τους περισσότερους ασφαλτωστρομένους δρόμους , σε βαθμό που θεωρείται ιδανική περιοχή για ποδηλατικούς αγώνες .

Τη δεκαετία αρχίζει και η διαμόρφωση της Αλσούπολης ως ξεχωριστής συνοικίας με συγχρόνους όρους δόμησης και μικρό συντελεστή . Λίγο πριν το 1960 στην Αλσούπολη κατοικούσαν μόλις 500 άτομα . Η συνοικία μοιάζει πολύ στον τρόπο που δομείται με τη γειτονική Φιλοθέη, με την οποία και συνορεύει.

Την ίδια περίοδο ανεγείρονται και οι προσφυγικές κατοικίες στη Νεάπολη , με αρχιτεκτονικό ρυθμό που προσεγγίζει το μετσοβίτικο και ακόμα και μέχρι σήμερα οι κατοικίες αυτές παραμένουν εκεί δίνοντας μια ιδιαίτερη φυσιογνωμία στην περιοχή.

Σημαντικά επιτεύγματα της εποχής είναι και η σύνδεση το 1960 με την ΟΥΛΕΝ ,έτσι λύνεται το μακροχρόνιο πρόβλημα που αντιμετώπιζαν οι κάτοικοι της Νέας Ιωνίας σε σχέση με την ύδρευση τους.

Ήδη όλο αυτό το διάστημα είχε αρχίσει η ανοικοδόμηση πολυκατοικιών , χωρίς όρους δόμησης πάντα , μα στα πλαίσια του μοντέρνου κινήματος βάση

του οποίου ανοικοδομήθηκε και ολόκληρος ο ευρωπαϊκός χώρος τη μεταπολεμική περίοδο . Πρόκειται για πολυκατοικίες ομοιόμορφες, άχρωμες που αλλάζουν ουσιαστικά την εικόνα της πόλης , θεωρούνται όμως η μόνη λύση , τουλάχιστον για εκείνη την εποχή , ώστε να λυθεί το πρόβλημα για εύρεση κατοικία στις χιλιάδες ανθρώπων που κατακλύζουν τις πόλεις και την πόλη φυσικά της Νέας Ιωνίας.

Μια εποχή που αρχίζουν οι κοινωνικές αντιθέσεις όλο και ο περισσότερο να αποκρυσταλλώνονται στο χώρο , να παγιώνονται και να εντείνονται .θα μπορούσαμε να πούμε πως για ολόκληρη την Ευρώπη και όχι μόνο η Μεταπολεμική περίοδο **με το «Μοντέρνο κίνημα»να γίνεται συνώνυμο σχεδόν με την πολεοδομία** και να καθοδηγεί την οικοδόμηση ή ανοικοδόμηση πως επέρχεται μια νέα εποχή για ολόκληρη την κοινωνία και τον μέχρι τότε τρόπο ζωής .Η πραγματικά ολοκληρωτική διαφοροποίηση του δομημένου περιβάλλοντος από κοινωνιολογικής απόψεως θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο που βιώνεται η καθημερινότητα με την αποξένωση να κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος και τους ρυθμούς της ζωής να αλλάζουν .

Να σημειώσουμε πάντως ότι άρχισε να ασκείται κριτική στο μοντέρνο κίνημα από τη δεκαετία του 1960 και έπειτα από μεταμοντέρνα ρεύματα, που δεν θεωρούσαν το «μοντέρνο κίνημα»ως κατάλληλο οδηγό για την αρχιτεκτονική και κατά επέκταση την πολεοδομία ακόμα και αν οι πόλεις διαμορφώνονται περισσότερο από τις διαδικασίες **προσθετικής ανάπτυξης** τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια.. βέβαια το θέμα του «μοντέρνου κινήματος» και του «μεταμοντέρνου κινήματος» είναι πολυσύνθετο και πολύπλοκο με διαχωριστικές γραμμές που σε κάποιους τομείς εμφανίζονται πολύ ασθενείς και σε πολλές περιπτώσεις με μόνο «όφελος» τις διαμάχες μεταξύ μοντέρνων και μεταμοντέρνων.

Για να επανέλθουμε και πάλι στο πώς μεταβάλλεται η συγκεκριμένη πόλη να σημειώσουμε πως **η ανάπτυξη της Νέας Ιωνίας σε σχέση με το δομημένο της περιβάλλον , αν εξαιρέσουμε την περιοχή της Αλσούπολης , πραγματοποιείται έξω από τα σχέδια .Μεγάλη μεταβολή στο τοπίο της πόλης άρχισε να συντελείτε και από την επιβολή της δικτατορίας και ύστερα όπου το φαινόμενο της αντιπαροχής έφτασε στα ύψη με αποτέλεσμα την ανέγερση μεγάλου αριθμού πολυκατοικιών .**

Να σημειώσουμε επιπλέον πως το φαινόμενο της αποβιομηχάνισης είχε αρχίσει ήδη από το 1964 και έπειτα να παίρνει δραματικές διαστάσεις , με την ανεργία να αυξάνεται κατακόρυφα . Το βιομηχανικό τοπίο της πόλης να αρχίζει να μεταβάλλεται καθώς ερημοποιούνται πολλές βιομηχανίες, οι οποίες αριθμούν πλέον μόλις 170. Με την αποβιομηχάνιση και την απομάκρυνση των μεγάλων εργοστασιακών μονάδων μια νέα εποχή ξεκινά.

Αυτό το γεγονός συνεπάγεται όπως η πόλη πρέπει να στρέψει αλλού το βλέμμα της καθώς **η αποβιομηχάνιση** θεωρείται αναπόφευκτη , **σε συνάρτηση με την έλευση του τρένου στη Νέα Ιωνία ξεκινάει να αναπτύσσεται ο εμπορικός τομέας** , ήδη προς το τέλος της δεκαετίας του 60 λειτουργούν στην πόλη περισσότερα από 1000 εμπορικά καταστήματα.

Μετέπειτα η πόλη θα θεωρηθεί μία από τις καλύτερες αγορές υπερτοπικά παρόλο που τα τελευταία χρόνια υπόκεινται σε κρίση εξαιτίας και του υπερπληθυσμού πλέον των καταστημάτων μα και των μεγάλων εμπορικών κέντρων και συνάμα ψυχαγωγικών που δημιουργούνται τύπου MALL..

(ΕΙΚΟΝΑ 10: Η Πευκάκια)

βαμβακουργειά στα

6.Β.ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Μεταξύ του 1961-1975 είναι μία περίοδος που ξεκινά η αντίστροφη μέτρηση για την ήδη υπάρχουσα εικόνα της πόλης σε πολλούς τομείς .ο πληθυσμός αυξάνεται σημαντικά και η ανθρωπογεωγραφία της μεταβάλλεται .

Χιλιάδες εργάτες νεοπρόσφυγες έρχονται από την επαρχία_ καθώς η Νέα Ιωνία καθίσταται ιδανικός τόπος για την εξεύρεση εργασίας στον βιομηχανικό τομέα **παρατηρούμε δηλαδή τη δυναμική πλέον του τόπου μέσω του βιομηχανικού του τοπίο στο να προσελκύσει μεγάλο αριθμό πληθυσμού** .Μεταξύ του 1951 και του 1961 σύμφωνα με στοιχεί της ΕΣΥΕ παρατηρείται μια αύξηση του πληθυσμού της τάξεως του 42,4%.

Παρόλα αυτά όπως ήδη έχουμε προαναφέρει μέχρι και το 1965 , περίπου, συνεχίζει να λειτουργεί η γειτονιά σε μια ποιο αναβαθμισμένη εικόνα της πλέον .Επίσης τα ήθη και τα έθιμα και οι παραδόσεις των προσφύγων συνεχίζουν να λαμβάνουν σημαντικό μέρος στον τρόπο ζωής τους και στην καθημερινότητα της πόλης .

Οι εσωτερικοί μετανάστες όντας ακόμη μειοψηφία ενσωματώνονται πολύ ομαλά με τους πρόσφυγες και προσαρμόζονται στο νέο τρόπο ζωής τους .Αρχίζουν να γίνονται πολλοί μικτοί γάμοι .Από το 1965 βέβαια και ύστερα θα παρατηρήσουμε πως το προσφυγικό στοιχείο αρχίζει να καθιστά μειοψηφία καθώς πλέον ο πληθυσμός αυξάνεται ραγδαία και οι εσωτερικοί μετανάστες είναι πλέον πάρα πολλοί.

Η συνοχή του προσφυγικού στοιχείου με την αλλαγή των οικονομικών δεδομένων σιγά- σιγά αλλά κυρίως μετά τον εμφύλιο, όταν η Ν. Ιωνία αποτέλεσε καταφύγιο των κατατρεγμένων από την επαρχία, υπέστη σοβαρά ρήγματα. Άλλωστε η πρώτη γενιά των προσφύγων σιγά- σιγά χανόταν.

Να σημειώσουμε πως το ποσοστό των οικογενειών που μένουν πλέον σε κανονικές κατοικίες αυξάνεται μεταξύ του 1971-1981 σε ποσοστό 37,5%. Αυτό με τη σειρά του αντικατοπτρίζει τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες οι οποίες αρχίζουν να αλλάζουν. Να προσθέσουμε επιπλέον πως εν τω μέσω αυτής της δεκαετίας παρατηρούμε και μία γενική τάση του πληθυσμού να στρέφεται προς τα προάστια και να αποχωρεί από την πρωτεύουσα.

6.Γ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

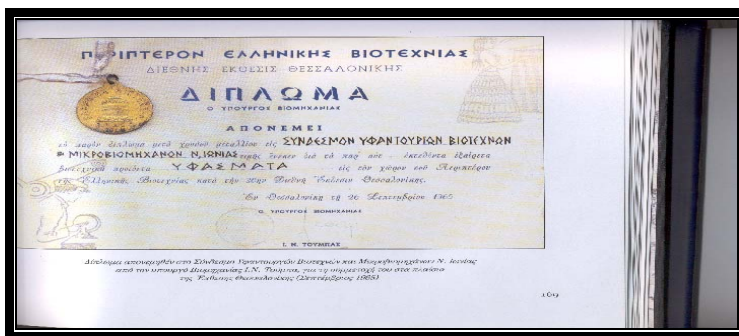
Σημαντικές εξελίξεις αυτή την ιστορική περίοδο η Νέα Ιωνία, υπέστη στον οικονομικό τομέα όπου ουσιαστικά η πόλη αρχίζει να χάνει το βιομηχανικό της πρόσωπο και καθίσταται ένα από τα μεγάλα εμπορικά κέντρα. **Η κλωστοϋφαντουργίας τις δεκαετίες του 60 και του 70 αρχίζει να σημειώνει κάμψη**. Παρατηρείται στροφή προς τον τριτογενή τομέα. Το 1971 σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ στον πρωτογενή τομέα απασχολείται το 10,21% του πληθυσμού της πόλης το οποίο εργάζεται το 62,22% απασχολείται στον δευτερογενή τομέα και το 35,50% στον τριτογενή τομέα

Η οικονομική δομή της Ν. Ιωνίας αρχίζει να αλλάζει ριζικά, Κάποτε η πόλη αποτελούσε την πιο βιομηχανοποιημένη πόλη της Ελλάδας και οι κάτοικοί της αποτέλεσαν το κύριο εργατικό δυναμικό που στελέχωσε τη βιομηχανική αυτή δραστηριότητα. Τα υφαντήρια, οι κλωστοϋφαντουργίες, τα βαφεία, τα ταπητουργεία και τα άλλα είδη εργοστασίων στην Ν. Ιωνία έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην εκβιομηχάνιση της χώρας μας. Η συμβολή των προσφύγων, ως κεφαλαιούχων και ως εργατών, υπήρξε ουσιαστική για την οικονομική ανάπτυξη ολόκληρης της Ελλάδας. Ενδιαφέρον σε αυτό το σημείο θα παρουσίαζε και η θεωρία του **Hall** σχετικά με τα στάδια εξέλιξη τα οποία περνούν οι πόλεις καθώς οι βιομηχανικές οικονομίες αλλάζουν και ακολουθούν πτωτική πορεία. Αναφέρεται στην αναπόφευκτη στασιμότητα που θα αντιμετωπίσουν οι βιομηχανοποιημένες πόλεις και την παρακμή που θα επέλθει σε αυτές και κατά επέκταση θα αναφέρεται πως η αστική εξέλιξη θα συνεχιστεί πλέον πέραν του βιομηχανικού πλαισίου (Savage M. Warde A., 2005, σελ 80). βέβαια το εξελικτικό μοντέλο που αναφέρει σημειώνει πως δεν μπορεί να είναι απόλυτο και ίδιο για κάθε πόλη καθώς όπως λέει και ο ίδιος «στη δυτική Ευρώπη υπάρχουν διαφορετικά πρότυπα και τα αστικά συστήματα των διαφορετικών χωρών ...απεικονίζουν αξιοσημειώτες διαφορές από την μια πόλη στην άλλη.»

Όσον αφορά το κατασκευασμένο περιβάλλον και στην προκειμένη περίπτωση αναφερόμαστε στη βιομηχανική ζώνη της Νέας Ιωνίας όπου αρχίζει να παρακμάζει μπορούμε να αναφέρουμε και την θεωρητική προσέγγιση του **Harvey** βάση της οποίας εφόσον το περιβάλλον κατασκευαστεί δεν είναι πλέον τόσο «αποτελεσματικό» όσο μια νέα κατασκευή και μπορεί να αποδειχθεί εμπόδιο στην αποτελεσματική συσσώρευση κεφαλαίου, προκαλώντας έτσι την επένδυση κεφαλαίου να μετακινηθεί σε νέες και πιο ανεπτυγμένες τοποθεσίες βέβαια όπως θα αναφέρει και ο **Saunders** σε μια κριτική που κάνει στη θεωρία του Harvey φαίνεται να είναι εμπειρικό θέμα το κατά πόσο το κατασκευασμένο περιβάλλον μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο σε μελλοντικούς χρήστες .

Στην προκειμένη περίπτωση της σταδιακής αποβιομηχάνισης της Νέας Ιωνίας, το κατασκευασμένο περιβάλλον , αναφερόμενοι στις εργοστασιακές μονάδες μένει «αχρησιμοποίητο» καθώς πλέον δεν μπορεί να προσφέρει το αναμενόμενο κέρδος .Τα μεγάλα εργοστάσια όπως η Πειραιϊκή –πατραϊκή ,Ανατόλια, Μεταξουργεία, κλείνουν . Η Νέα Ιωνία είχε ουσιαστικά δύο βιομηχανικές ζώνες , αυτή της Ελευθερούπολη και αυτή του Περισσού , στην πρώτη λειτουργούσαν περί τις 106 μονάδες οι περισσότερες μικρές και στην βιομηχανική ζώνη του Περισσού περί τις 18 , ο αριθμός μειώθηκε πάρα πολύ κατά τη δεκαετία του 70 όπου η κρίση ήταν μεγάλη.

Οι συνθήκες όμως που δημιουργήθηκαν δεν επέτρεψαν τη συνέχεια της άνθιση της βιομηχανία όχι μόνο στην Νέα Ιωνία μα και σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο. **Η αποβιομηχανοποίηση οδήγησε σταδιακά στη δημιουργία μικρομεσαίων επιχειρήσεων και βιοτεχνιών καθώς και στην ανάπτυξη εμπορικών κέντρων.**

(εικόνα 11:1965, δίπλωμα που δόθηκε στο σύνδεσμο υφαντουργών και μικροβιομηχάνων Νέας Ιωνίας από τον τότε Υπουργό βιομηχανίας)

7. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ .1976-2007.

Η τελευταία απογραφή, του 2001 ,έδωσε στη Ν. Ιωνία 66.017 κατοίκους , αν και η αύξηση του πληθυσμού δεν θεωρείται σημαντική , καθώς το 1991 ο πληθυσμός άγγιζε τους 60635 εγγεγραμμένους δημότες, και το δημογραφικό πρόβλημα θεωρείται μείζον και στην πόλη της Νέας Ιωνίας , η πόλη έχει αλλάξει μορφή τα τελευταία χρόνια και ακολουθεί τους ρυθμούς και τις εξελίξεις των σημαντικών γεγονότων όπως θα παρατηρήσουμε και παρακάτω.

Οι αλλαγές που επιτελούνται και στο δομημένο περιβάλλον και στην κοινωνική δομή είναι σημαντικές και ουσιαστικές , η πόλη της Νέας Ιωνίας ακολουθεί και αυτή με τη σειρά της τις εξελίξεις του σύγχρονου κόσμου . **Σημαντικό γεγονός της εποχής και η κατάρρευση της ΕΣΣΔ όπου πολλοί οικονομικοί πρόσφυγες καταφθάνουν και στην Νέα Ιωνία.**

Το βιομηχανικό πρόσωπο της πόλης είναι πλέον παρελθόν και αν καταγράφεται έντονα η ιστορία της πόλης αυτό συμβαίνει μέσω της αρχιτεκτονική της κληρονομιάς.

Μεγάλη κρίση και καταλυτική ξεκινάει το 1980, όταν η ψήφιση νόμων καθόλου ευνοϊκών για τη βιομηχανία και η απελευθέρωση εκ νέου των εισαγωγών οδήγησε στη σταδιακή, και ολική σχεδόν, αποβιομηχάνιση της Ν. Ιωνίας και γενικότερή της Ελλάδος. Ως αποτέλεσμα παρουσιάστηκε η στροφή προς τον τριτογενή τομέα, με αποτέλεσμα η Ν. Ιωνία να γίνει ένα τεράστιο εμπορικό κέντρο.

7.α.ΤΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Η Νέα Ιωνία αλλάζει πρόσωπο και οι προσφυγικοί οικισμοί παίρνουν τη θέση τους στην ιστορία της αρχιτεκτονικής και της πολεοδομίας. Τα βιομηχανικά κτίρια επί πλέον στη Νέα Ιωνία συνιστούν μια ακόμα εκφραστική πτυχή της αρχιτεκτονικής της φυσιογνωμίας. Να σημειώσουμε ότι η διττή αρχιτεκτονική κληρονομιά της ,του προσφυγικού και βιομηχανικού παρελθόντος της έχει ήδη αναγνωριστεί.

Το αρχιτεκτονικό και πολεοδομικό τοπίο της πόλης αλλάζει , όπως προαναφέραμε η πόλη καθίσταται πλέον ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο με συνέπεια να **διαμορφώνεται η αγορά μέσω και νέων κτιρίων τα οποία προσφέρονται για εμπορική χρήση** άλλα και να δημιουργούνται νέα μεγάλα εμπορικά κέντρα ή πολυκαταστήματα . Κέντρο της εμπορική δραστηριότητα

θεωρείται η περιοχή κατά μήκος της λεωφόρου Ηρακλείου , ουσιαστικά η Νέα Ιωνία αναπτύσσεται ταχύτητα από την πλευρά όπου την διασχίζει η Λεωφόρος Ηρακλείου .Από την άλλη πλευρά του σταθμού με το εγκαταλελειμμένο βιομηχανικό τοπίο παρεμβάσεις ουσιαστικές θα μπορούσαμε να πούμε πως συνέβησαν με την ανάληψη των ολυμπιακών αγώνων του 2004 από την Ελλάδα ,όπου το εργοστάσιο «Μουταλάσκη»παραχωρείται στον οργανισμό Αθήνα 2004 η Νέα Ιωνία καθίσταται ολυμπιακός δήμος και σε αυτό το σημείο έχουμε και την ανάπλαση του σταθμού της Νέας Ιωνίας και παρεμβάσεις , όχι βέβαια ουσιαστικές , στη βιομηχανική ζώνη της Ελευθερούπολης .

Καθώς η Νέα Ιωνία γίνεται εμπορική πόλη ,την δεκαετία του '80, και στο πλαίσιο της ταχύτατης εξέλιξης της Ν. Ιωνίας στον Εμπορικό τομέα, ιδρύθηκαν και τα δύο μεγαλύτερα συγκροτήματα καταστημάτων, το πρώτο στη διασταύρωση της λεωφόρου Ηρακλείου με την 28ης Οκτωβρίου, το "Ionía Center" και το δεύτερο, τη δεκαετία του 90, στη διασταύρωση της Ηρακλείου με την Αδριανού, το "Ionía 2000". Προκειμένου να ανεγερθεί το Ionía Center χρειάστηκε να κατεδαφιστούν τα παλιά κτίρια του ΜΠΟΥΡΑΡ. Το "Μιρουάρ" ήταν ένας χώρος που πριν από τον πόλεμο είχε συνδεθεί με τη διασκέδαση των νέων της πόλης. Στο διάστημα της Κατοχής είχε εγκατασταθεί εκεί Ιταλική φρουρά (καραμπινερία) και μετά τον πόλεμο λειτουργούσαν διάφορες βιοτεχνίες της πόλης .Παρατηρούμε πως το συγκεκριμένο κομμάτι γης με το δικό του τρόπο και με τις χρήσεις που έχει αλλάζει αντικατοπτρίζει διαφορετικές στιγμές στις ιστορίας της πόλης και γεγονότα σημαντικά που

συνέβησαν. (εικόνα 12: αεροφωτογραφία από τη Νέα Ιωνία σήμερα)

Να σημειώσουμε δύο σημαντικά γεγονότα το πρώτο είναι πως κατά τη δεκαετία του 80 και συγκεκριμένα το 1984 καθορίζονται οριστικά 2 ζώνες (ΒΙΟΠΑ) για την εγκατάσταση μη οχλούσων βιομηχανιών , η μία ζώνη είναι αυτή της Ελευθερούπολης και η άλλη αυτή στον Περισσό , να σημειώσουμε πάντως πως οι οριστικοποίηση των 2 ζωνών συμβαίνει σε μια εποχή που ήδη ο τομέας αυτός έχει υποστεί ανεπανόρθωτη κρίση ,

Οι ραγδαίες συνθήκες οικοδόμησης τις τελευταίες δεκαετίες δημιουργούν συνθήκες συμφόρησης , η δημιουργία πολλών καταστημάτων προσθέτει καθημερινά πολλούς επισκέπτες στην πόλη μα και πάρα πολλά αυτοκίνητα και έτσι το κυκλοφοριακό , έστω και με την ύπαρξη του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου , καθίσταται ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα.

Το τοπίο της πόλης μεταβάλλεται ουσιαστικά και με το κλείσιμο των ρεμάτων που την διέσχίζαν και κυρίως τον ποδονίφτη και ενώ τότε η

συγκεκριμένη κίνηση θεωρείτο σχεδόν στοιχείο προόδου , η σημερινή οικολογική συνείδηση δεν το αποδέχεται καθώς οι επιπτώσεις στο περιβάλλον ήταν μεγάλες .Τα έργα κάλυψης του ποδονίφτη εγκαινιάζονται το Δεκέμβριο του 1974.επάνω από το ποτάμι σχεδιάστηκε η νέα λεωφόρος της Νέας Ιωνίας, η λεγόμενη Λεωφόρος Βυζαντίου.Την ίδια εποχή κατεδαφίζεται η γνωστή «Μεταξουργία»στο ίδιο σημείο ανεγείρεται το κεντρικό κτίριο του ΚΚΕ , γνωστό και ως «σπίτι του λαού».

Τη δεκαετία του 1980 ο πληθυσμός της Νέας Ιωνία έχει φτάσει πλέον τους 52000 . Οι προσφυγικοί συνοικισμοί τα μικρά κτίσματα και τους ασβεστωμένους τοίχους, τις μικρές αυλές , τα δυο μικρά δωμάτια που εξυπηρετούσαν μια ολόκληρη οικογένεια, έδωσαν την θέση τους σε μεγάλες σύγχρονες πολυκατοικίες. Οι συνοικίες πυκνοκατοικήθηκαν κι η παραδοσιακή διάσταση της γειτονιάς ξεπεράστηκε από την απομόνωση του διαμερίσματος πόλη είχε πάρει πλέον τη μορφή μεγαλούπολης η οποία αντιμετώπιζε τα σύγχρονα προβλήματα της εποχής της.

Πολλά και σημαντικά είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο Δήμος της Ν. Ιωνίας. Η έλλειψη οργάνωσης και προσεκτικού σχεδιασμού, δημιούργησαν συσσωρευμένα προβλήματα που βασανίζουν ακόμη και σήμερα την πόλη , ο Δήμος παρουσίασε, με τα χρόνια, έντονη οικιστική ανάπτυξη, χωρίς προβλεπόμενη μελέτη, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ιδιαίτερα πυκνοκατοικημένων περιοχών και την έλλειψη ελεύθερων χώρων και πράσινου.

Να σημειώσουμε πως μετά από πάρα πολλές δεκαετίες το 1985 και συγκεκριμένα στις 28-2 παραδίδεται η μελέτη για το Γενικό πολεοδομικό σχέδιο της πόλης το οποίο εγκρίνεται τελικά ύστερα από μια δεκαετία με την 74429/4952 απόφαση δημοσιεύεται στο ΦΕΚ 662/27-11-1996, το οποίο Γ.Π.Σ τίθεται αμέσως υπό αναθεώρηση ,καθώς από τη μελέτη του μέχρι την έγκριση του παρεμβάλλεται μία δεκαετία.(το ΓΠΣ εκπονήθηκε στα πλαίσια κατευθύνσεων του ρυθμιστικού της Αθήνας σύμφωνα με το Ν.1515/85)Σύμφωνα με το θεσμοθετημένο ΓΠΣ δημιουργούνται 16ν πολεοδομικές ενότητες –γειτονίες , 3 ζώνες άλλης χρήσης πλην κατοικίας , ζώνη πρασίνου και ελευθέρων χώρων , χώροι εκπαίδευσης και πρόνοιας , υγείας , αθλητισμού και 2 ζώνες ΒΙΟΠΑ

Το οικιστικό πρόβλημα έχει πολλές φορές παραβιάσει και εμποδίσει την ανάπτυξη του πολεοδομικού και ρυμοτομικού σχεδιασμού. Μια ανάσα δίνεται στην πόλη η οποία υποφέρει εξαιτίας της έλλειψης πρασίνου και των ελευθέρων χώρων και όλων των παραπάνω που προαναφέραμε το 1990 καθώς το τότε δημοτικό συμβούλιο (με δήμαρχο τον Πέτρο Μπουρδούκο)μειώνει τον συντελεστή δόμησης από 2,8 σε 2,0)

Το 1991 ο πληθυσμός της πόλης έχει φτάσει τους 62000, με το εμπορικό στοιχείο να ανθίζει και να βρίσκεται σε ένα πολύ θετικό στάδιο, η τελευταία δεκαετία βρίσκει την πόλη να παραμένει με το εμπορικό στοιχείο να κυριαρχεί , με το να δημιουργούνται συνεχώς νέες πολυκατοικίες. Ακόμα και σήμερα μία απλή βόλτα στην πόλη κάνει αμέσως φανερό το πόσα πολλά πολυώροφα κτίρια δημιουργούνται , ίσως αρχιτεκτονικά να παρουσιάζουν μια

αρκετά καλύτερη εξωτερική όψη από τις πολυκατοικίες τις δεκαετίας του 60 και του 70 παρόλα αυτά συνεχίζεται η απομόνωση του ανθρώπου στα σύγχρονα διαμερίσματα .

Τα τελευταία χρόνια διενεργούνται στην πόλη έργα που σχετίζονται με τη διαμόρφωση των δρόμων , είτε σε ήπιας κυκλοφορίας , είτε σε πεζοδρομήσεις και σε δημιουργία πλατειών .Σε γενικές γραμμές το κυκλοφοριακό παραμένει ένα από τα μείζονα προβλήματα στην πόλη , δίνεται έμφαση στο να δημιουργηθούν έργα τα οποία θα αλλάξουν κατά το δυνατόν την εικόνα της πόλης.

Παρόλα αυτά να σημειώσουμε πως η Νέα Ιωνία παραμένει μια πόλη με ένα ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό τοπίο , ή καλύτερα θα μπορούσαμε να πούμε πως εσωκλείει πολλά και διαφορετικά αρχιτεκτονικά τοπία, τα οποία είτε είναι απομεινάρια του παρελθόντος τα οποία υπενθυμίζουν την ιστορία της ,είτε ακόμα και σήμερα παραμένουν ζωντανά θυμίζοντας μια άλλη εποχή και έχοντας ακόμα κάποια ζωντανά δείγματα του τι εστί γειτονιά ,

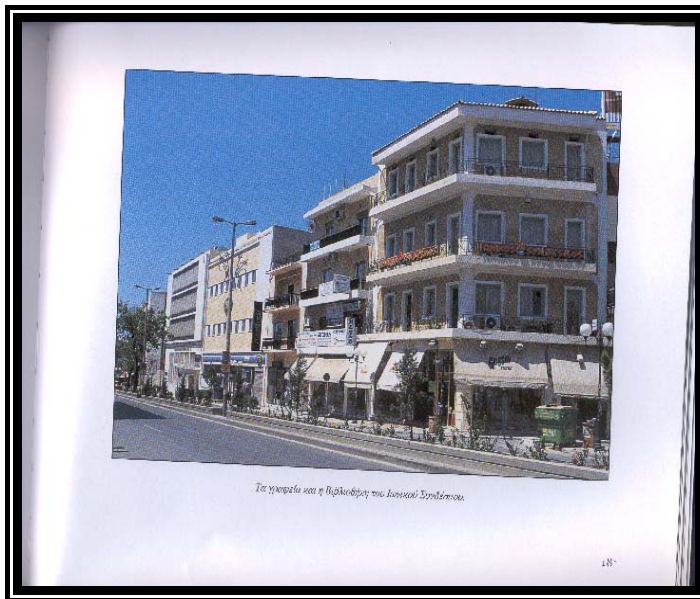
Θα παρατηρήσουμε λοιπόν κάνοντας μια βόλτα στην πόλη πως μπορούμε να δούμε από υπερσύγχρονα κτίρια , πολυκαταστήματα , πολυώροφες και καινούργιες πολυκατοικίες και από την άλλη πλευρά μπορούμε να δούμε μια βιομηχανική ζώνη σχεδόν νεκρή πλέον , ή ακόμα και να συναντήσουμε γειτονιές στις οποίες επικρατούν οι προσφυγικές κατοικίες .

Παρατηρούμε δηλαδή πως επρόκειτο για μια πόλη με πλούσιο αρχιτεκτονικό τοπίο το οποίο, αν εξαιρέσουμε την περιοχή της Αλσούπολης η οποία έχει ακόμα και σήμερα συντελεστή δόμησης 1.0, δεν στηρίχθηκε σε κανένα θεσμοθετημένο πολεοδομικό σχεδιασμό μέχρι και το 1996 , με απόρροια ποικίλων προβλημάτων όπως προαναφέραμε .

Παρόλα αυτά και σύμφωνα με άρθρο της εφημερίδας «Καθημερινή ς» στις 04-07-06 σχετικά με τα ακίνητα αναφέρεται ότι σταθερά υψηλά στις προτιμήσεις των αγοραστών κατοικίας παραμένει η περιοχή της Νέας Ιωνίας, καθώς η ύπαρξη σταθμού ΗΣΑΠ εξακολουθεί να αποτελεί το σημείο αναφοράς του δήμου. . Μάλιστα, μεσίτες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή αναφέρουν την εκτέλεση έργων ανάπλασης στην περιοχή, όπως πεζοδρομήσεις και εξωραϊστικά έργα, ιδίως κοντά στο σταθμό ΗΣΑΠ. Στο σημείο αυτό εντοπίζονται και τα ακριβότερα ακίνητα της Νέας Ιωνίας, ακριβώς λόγω των προσβάσεων που προσφέρονται , τα φθηνότερα ακίνητα βρίσκονται στις προσφυγικές κατοικίες, στα σύνορα με την Καλογρέζα. Στη Νέα Ιωνία αγοράζουν συνήθως άνθρωποι της περιοχής και κυρίως νέα ζευγάρια, τα οποία στρέφονται σε νέες κατασκευές, από 80 έως και 90 τ.μ. Πάντως, η προσφορά νέων διαμερισμάτων είναι σημαντική, καλύπτοντας σε κάθε περίπτωση τη ζήτηση, καθώς πολλοί ήταν οι κατασκευαστές που απέκτησαν κάποιο οικόπεδο προς ανάπτυξη τους τελευταίους μήνες όπως αναφέρει το άρθρο της εφημερίδας.

Γενικά θα μπορούσαμε αν πούμε πως πρόκειται για μια πόλη που γράφει μέσω του χώρου την ιστορία της υπόκεινται σε μεταβολές που ο ίδιος ο τόπος είχε την προδιάθεση να δημιουργήσει ή απλώς έπρεπε να συμβούν καθώς δεν υπήρχαν άλλες επιλογές αφότου οι παράγοντες ήταν εξωτερικοί.

Οι μεταλλαγές που συμβαίνουν στην συγκεκριμένη πόλη , και όχι μόνο ,Οι κοινωνικές , επιπλέον ,διαφοροποιήσεις αλλά και οι χωρικές δομές τις οποίες παράγουν ή/και αναπαράγουν είναι τόσο στενά συνυφασμένες έτσι ώστε τα όρια μεταξύ αιτίου και αιτιατού να είναι δυσδιάκριτα , καθώς τελικά ο παράγοντας και το παραγόμενο εναλλάσσουν τις θέσεις τους σε τέτοιο βαθμό που καθίσταται αδύνατη η ολική διαφοροποίηση τους παρά μόνο σε πολύ συγκεκριμένες χρονικές περιόδους που θα μπορούσαμε να ψάξουμε τους παράγοντες των μεταβολών , ή να παρατηρήσουμε τα παραγόμενα τίνος αποτέλεσμα μπορεί να είναι.

Λεωφόρο Ηρακλείου σήμερα)

(εικόνα 13 : άποψη της

7.2.ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ 1975- 2007.

Η προσφυγική σύνθεση του πληθυσμού της Νέας Ιωνίας, όπως έχουμε ήδη

προαναφέρει, έχει αλλάξει ριζικά και ουσιαστικά κατά τη δεκαετία του 1970 και με την εισροή στην πόλη οικονομικών μεταναστών από την επαρχία.

Η ύπαρξη του προσφυγικού στοιχείου παραμένει μόνιμη σε πολλές συνοικίες της Ν. Ιωνίας ως ιστορική μνήμη που μεταφέρεται άσβεστη από γενιά σε γενιά και διαδραματίζει ιδιαίτερο ρόλο στο πολιτιστικό γίνεσθαι της πόλης, αυτό συνέβαινε ιδιαίτερα τις προηγούμενες δεκαετίες καθώς θα μπορούσαμε να πούμε πως τα πράγματα έχουν πλέον αλλάξει σε μεγάλο βαθμό, αν και μέσω των προσφυγικών συνδέσμων που υπάρχουν στη Νέα Ιωνία γίνεται προσπάθεια οι μικρασιατικές ρίζες και να παραμείνουν ζωντανές.

Η ανθρωπογεωγραφία της πόλης, στο τέλος της δεκαετίας του 1970 θέτει τους πρόσφυγες να καθιστούν το 30%-40%, εξαιρείται βέβαια η περιοχή της Αλσουλόλεως όπου το προσφυγικό στοιχείο είναι πάρα πολύ μικρό.

Η κοινωνικό-οικονομική διαστρωμάτωση μεταβάλλεται και αυτή ραγδαία, τα εργοστάσια κλείνουν, οι εργάτες και οι εργάτριες είναι πλέον μειοψηφία στον ενεργό πληθυσμό. Τώρα έχουμε δημόσιους και ιδιωτικούς υπαλλήλους. Η ανεργία καθίσταται ένα από τα σοβαρά προβλήματα της πόλης. Μιλώντας για ανεργία παρουσιάζει πολύ ενδιαφέρον πως το 1971 οι άνεργοι νέοι άνδρες ηλικία μέχρι 34 ετών άγγιζαν μόλις το 1,03%, το 1981 το ποσοστό αυτό ανήλθε στο 35,80%, η αύξηση που παρουσιάζεται είναι πάρα πολύ μεγάλη και ενδεικτική του προβλήματος της ανεργίας που πλήττει την πόλη. Παρόλα αυτά παρατηρούμε την επόμενη δεκαετία μεταξύ του 1981-1991 αύξηση των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα. Σα σχέση με το οικονομικό επίπεδο παρατηρούμε μείωση απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και αύξηση στον δευτερογενή και ιδιαίτερα στον τριτογενή ενδιαφέρον παρουσιάζει πως κατά τις αρχές της δεκαετίας του 90 στον πρωτογενή τομέα απασχολούνταν μόλις το 0,26% του ενεργού πληθυσμού, στο δευτερογενή το 31,15 και στον τριτογενή.

ΤΟ 1990 και ύστερα από την κατάρρευση της ΕΣΣΔ δεύτερο κύμα οικονομικών προσφύγων καταφθάνει στην πόλη της Νέας Ιωνίας, όπως και σε ολόκληρη την Ελλάδα, η σύνθεση του πληθυσμού ξανά μεταβάλλεται.

Αν και η Νέα Ιωνία δεν παραμένει το μεγάλο βιομηχανικό κέντρο το οποίο κάποτε προσέφερε δουλειά στους εσωτερικούς μετανάστες που κατέφθασαν στην πόλη θα μπορούσαμε αν πούμε πως στην προκειμένη περίπτωση οι οικονομικοί μετανάστες οι οποίοι καταφθάνουν από την ΕΣΣΔ αλλά και οι

μετανάστες που καταφθάνουν κατά πολλοί από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και στις αρχές του 2000 και προέρχονται είτε από την Αλβανία είτε από το Πακιστάν καταφθάνουν εξαιτίας του ότι η πόλη έχει σημεία τα οποία έχουν κατοικίες οι οποίες ενοικιάζονται σε τιμές που μπορούν να ανταπεξέλθουν οι πρόσφυγες στον τομέα της εύρεσης κατοικίας.

Παρατηρούμε πως σε συγκεκριμένα σημεία της πόλης υπάρχει μεγαλύτερη συγκέντρωση προσφύγων και αυτό συμβαίνει όπως προαναφέραμε σε περιοχές όπου οι τιμές ενοικιάσεις είναι φθηνότερες.

Στον οικονομικό τομέα όπως αναφέραμε η πόλη ήδη έχει αλλάξει πρόσωπο, σε καμιά περίπτωση δεν θυμίζει το «Μάντσεστερ της Ελλάδος», κυρίαρχο στοιχείο παραμένει το εμπορικό όσον αφορά την πρωτεύουσα οικονομική ενασχόληση, από εκεί και πέρα παρατηρούμε πως οι κάτοικοι της πόλης, και αυτό συμβαίνει και ήδη από τη δεκαετία του 1980 αρχίζουν να ασχολούνται και με ελεύθερα επιστημονικά επαγγέλματα ή και να απορροφούνται στον δημόσιο τομέα. Πάντως ο εμπορικός τομέας αρχίζει να κυριαρχεί. ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα ποσοστά ανά τομέα οικονομική δραστηριότητας και τις μεταβολές που παρουσιάζονται τις δεκαετίες του 1970 του 1980 και του 1990 με τους άνδρες το 1971 να απασχολούνται σε ποσοστό 0,81% στον πρωτογενή τομέα, 40,12% στον δευτερογενή τομέα και σε ποσοστό 58,39% στον τριτογενή τομέα, το 1981 τα αντίστοιχα ποσοστά άγγιζαν το 1,2%, 35,45% και 56,88% και τελικά φτάνουμε στο 1991 όπου στον τριτογενή τομέα απασχολείται το 65,42% των ανδρών κατοίκων της Νέας Ιωνίας το ποσοστό που εργάζεται στον πρωτογενή τομέα μόλις αγγίζει το 0,5% και στον δευτερογενή το 22,36%. είναι εμφανής πλέον η κυριαρχία του τριτογενή τομέα με οποίο αποτέλεσμα μπορεί να έχει στο κατασκευασμένο περιβάλλον.

(εικόνα 14: εμπορικό κέντρο στη Νέα Ιωνία)

.Σχετικά πάντως με το κυρίαρχο εμπορικό στοιχείο το οποίο επικρατεί και τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο στην πόλη, θα παρατηρούσαμε πως βρίσκεται σε μια περίοδο δύσκολη, αυτό συμβαίνει εξαιτίας μιας πληθώρας παραγόντων. Σε γενικές γραμμές πάντως η εικόνα και η φυσιογνωμία της πόλης και κατά τη συγκεκριμένα χρονική περίοδο παραμένει εμπορική. Η πόλη ενέχει πολλά περιθώρια και αναδιαμόρφωσης και βελτίωσης των υποδομών της, μα να σημειώσουμε πάντως πως τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες και επιτελούνται έργα με στόχο την ενδυνάμωση της πόλης. **Το σημαντικότερο που πρέπει να προσθέσουμε είναι πως η πόλη έχει ακόμα τη δική της**

δυναμική η οποία μπορεί με τις κατάλληλε παρεμβάσεις να αποτελέσει μια περιοχή που θα προσφέρει και ευκαιρίες άλλα και ένα σωστό και βιώσιμο περιβάλλον.

(το αγγείο που βρίσκεται έξω από την Ένωση Σπάρτης Στη Νέα Ιωνία εμπεριέχει χώμα από τη Της Σπάρτη της Μικράς Ασίας)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ –ΕΠΙΛΟΓΟΣ

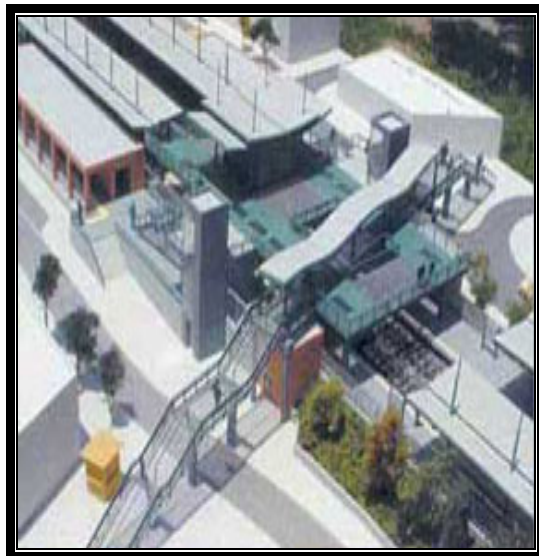
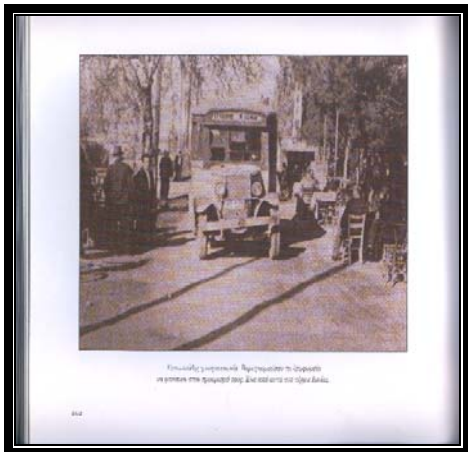
Όπως λοιπόν μπορούμε αν παρατηρήσουμε και όπως έχουμε προαναφέρει η διαδικασία κατά την οποία μια πόλη μεταβάλλεται και αλλάζει περνώντας από ένα στάδιο σε κάποιο άλλο και αυτό δεν σχετίζεται μόνο σε πολεοδομικό επίπεδο μα και σε κοινωνικό και σε οικονομικό μα και στην προκειμένη περίπτωση σε επίπεδο χώρου οι αλλαγές που συμβαίνουν θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι πολύπλοκες και πολυσύνθετες **Η αληθινή εξέλιξη του χώρου είναι συνάρτηση μιας γενικής κοινωνικής εξέλιξης.**

Ο χώρος μπορεί να γίνει αιτία μεταβολών μα μπορεί αν γίνει και ο ίδιος το αποτέλεσμα κάποιων συνθηκών συμπερασματικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως **ο χώρος μπορεί να παραχθεί και να παράξει. Μπορεί να επηρεαστεί και να επηρεάσει**, από οποία οπτική και αν τον μελετήσουμε, είτε σχετίζεται με συνθήκες κοινωνιολογικού περιεχομένου, όπως η μετανάστευση, είτε με οικονομικά συμβάντα, το δομημένο περιβάλλον μπορεί να επηρεαστεί και να αλλάξει μορφή και μαζί του να μεταβληθεί και ολόκληρη η φυσιογνωμία της πόλης.

Από την άλλη πλευρά όπως προαναφέραμε εντελώς εξωγενείς παράγοντες μπορεί να σταθούν ικανοί να υπάρξουν μεταβολές εντός των πλαισίων μίας πόλης. Τα γεγονότα έχουν δική τους δυναμική και η πορεία της πόλης της Νέας Ιωνίας όπως και της κάθε πόλης κρύβουν πολλές εκπλήξεις και ουσιαστικά η μελέτη του δομημένου περιβάλλοντος σε κάθε εποχή **και η ανάγνωση του αστικού ιστού της κάθε πόλης μπορεί να δώσει μια σαφή και ικανοποιητική εικόνα για την ιστορία της και τα στάδια από το οποία έχει περάσει.** Παρατηρήσαμε πόσες πολλές μεταβολές υπέστη η πόλη της Νέας Ιωνίας και σκιαγραφήσαμε μερικούς από τους σημαντικότερους παράγοντες που την επηρέασαν να φθάσει να αποκτήσει τη μορφή που έχει σήμερα. Ίσως το συγκεκριμένο παράδειγμα αυτής της πόλης μπορεί να μας θέσει σε σκέψεις, **όπως αν και κατά πόσο σε αρκετές περιπτώσεις είμαστε ικανοί να προλαμβάνουμε καταστάσεις**, όπου αυτό είναι εφικτό, εντός των ορίων των

πόλεων ώστε να αποφεύγονται ενδεχόμενες κρίσεις ή ακόμα πόσο θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε ευνοϊκές συνθήκες για μια βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων διατηρώντας τη φυσιογνωμία τους μα και αναπτύσσοντας τις.

Παρατηρήσαμε πως Η Νέα Ιωνία παρουσίασε και παρουσιάζει μια πολύ ενδιαφέρουσα εξέλιξη απόρροια ποικίλων γεγονότων και συνθηκών .Κάνοντας μια βόλτα στην πόλη το αρχιτεκτονικό της τοπίο σε ταξιδεύει στο χθες , σου υπενθυμίζει την ιστορία και σε προσγειώνει στο σήμερα πρόκειται για μία πόλη η οποία παρουσίασε μεγάλο ενδιαφέρον και για την οποία πρέπει να γίνουν προσπάθειες όχι μόνο να διατηρήσει την ιστορική της φυσιογνωμία αλλά να συνεχίσει να είναι ένα ζωντανός εμπορικός τόπος που να παρουσιάζει καλές συνθήκες διαβίωσης και όμορφο περιβάλλον , να συνεχίσει να είναι ένα τόπος που θα προσελκύει και θα δημιουργεί θετικά συναισθήματα , όπως αυτά που δημιούργησε στους πρόσφυγε που τον πρωτοαντίκρυσαν « βρήκαμε την τοποθεσία Ποδαράδες , μια τοποθεσία θελκτική και ευάερη , ,ενθουσιαστήκαμε.»είπαν , αυτό λοιπόν που πρέπει να διατηρήσουμε είναι ο ενθουσιασμός που μπορεί να προκαλέσει αυτή η πόλη ακόμα και αν από τότε έχουν περάσει 85 χρόνια.

(εικόνα 15,16:2 2 διαφορετικές απόψεις της εξέλιξης της συγκοινωνίας στη Νέα Ιωνία , η πρώτη εικόνα απεικονίζει ένα προπολεμικό λεωφορείο που έκανε τη διαδρομή Λαύριο –Νέα Ιωνία και στην δεύτερη εικόνα εμφανίζει τη μακέτα του σταθμού ηλεκτρικού σιδηροδρόμου της Νέας Ιωνία και έτσι έχει διαμορφωθεί σήμερα όπως είναι σήμερα)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Λύτρας Ανδρέας , «κοινωνία και εργασία ο ρόλος των κοινωνικών τάξεων»,Παπαζήσης,Αθήνα,2000.**
- **Νικολαΐδου Σοφία , «η κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου»,Παπαζήσης,Αθήνα,1993**
- **Ιορδάνης Ψημμένος(επιμέλεια), «αστική κοινωνιολογία, καπιταλισμός και νεωτερικότητα»,Παπαζήσης,Αθήνα,2005**
- **Σαρηγιάννης .Μ.Γεωργίου, «Αθήνα 1830-2000.Εξέλιξη,πολεοδομία,μεταφορές»,Εκδόσεις Συμμετρία,Αθήνα 2000**
- **Αθανάσιος Ι. Αραβαντινός, «Πολεοδομικός Σχεδιασμός για μια βιώσιμη αστική ανάπτυξη»,Εκδόσεις Συμμετρία ,Αθήνα,1997.**
- **Ντίνα Βαίου,Μαρία Μαντουβάλου,Μαρία Μαυρίδου, «κοινωνικές δυναμικές και ανάπτυξη του αστικού χώρου,αναγνώσεις στην ελληνική πολεοδομία»,φάκελος μαθήματος «οι μεταλλαγές των ιδεών για την πόλη.**
- **Jean Remmy, « χώρος και κοινωνιολογική θεωρία , η προβληματική της έρευνας»,(μτφ. Από τα Γαλλικά Φραγκόπουλος Ιωάννης),σειρά ερευνητικών εργασιών, 10(8),Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας,2004**
- **Χαστάογλου Βίλμα, «κοινωνικές θεωρίες για τον αστικό χώρο»εκδόσεις παρατηρητής ,Θεσσαλονίκη,1981**
- **ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ, «Νέα Ιωνία ,1993-2003»,2004**
- **Μαΐστρου Ε.-Βογιατζόγλου Β. .κ.α , « Η βιομηχανική κληρονομιά της Νέας Ιωνίας»**
- **Βογιατζόγλου Βάσος ,Ιων**
Λόγος ,Νέα Ιωνία , έκδοση Πνευματικού Δήμου Νέας Ιωνίας ς.
- **Φατούρος Δ.(επιμέλεια, «μελέτες για την κατοικία στην Ελλάδα»,παρατηρητής .**

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.dimosneasionias.gr

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Οι φωτογραφίες προέρχονται από το site του δήμου της Νέας Ιωνίας και από το Λεύκωμα του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ «Νέα Ιωνία 1923-2003»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.ΠΡΟΛΟΓΟΣ

2.ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

3. Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ.

3α.ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ.

3β.ΑΙΤΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΑΡΑΔΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.

4. Α΄ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1922-1940.

4.1.ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

4.β.ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1923-1940.

5. β΄ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1940—1950.

5.α.ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

5.β ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ.

5.Γ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ :1951-1975.Η ΜΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ.

6.α ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ.

6.β.ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

6.γ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

7. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ .1976-2007.

7.α.ΤΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

7.2.ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ 1975-2007.

8.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ –ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

